

Barcode - 2030020024812

Title - tagina shaasti

Subject - GENERALITIES

Author - kaameishvara raavu shriipaada

Language - Telugu

Pages - 116

Publication Year - 1929

Creator - Fast DLI Downloader

<https://github.com/cancerian0684/dli-downloader>

Barcode EAN.UCC-13

2 030020 024812

TIGHT BINDING

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204375

UNIVERSAL
LIBRARY

త గ న శా స్త్రీ

(బంగాళీ భాషనుండి)

గ్రంథకర్త;
శ్రీపాద కామేశ్వరరావు

ప్రకాశకుడు :

చెఱుకువాడ వేంకటరామయ్య

అభినవాంధ్రగ్రంథమాలాకార్యాలయము

రాజమండ్రి

1929.

సర్వస్వామ్య }
సంకలితము }

వెల { మేలు 1_ 0_0
సాదా 0_12_0

CHECKED 195

Checked 195

Checked 1969

PRINTED BY
A. LAKSHMANASWAMY NAIDU
AT
THE SARASWATHI POWER PRESS,
RAJAHMUNDRY.

పీఠిక

క్రిశ్చియన్లైన ద్విజేంద్రలాల్ రాయలు రచించిన ప్రహసన మొకటి ఇది వరకు తెలిగించినాము; ఇది రెండోది. దీని మాతృక కాయన “ప్రాయశ్చిత్తము” అని పేరు పెట్టినారు. దానిని మేము కొంత పెంచి హాస్యరసప్రధానమైన నాటికగా మార్చినాము. ఇందు ఇప్పటి ఆంధ్రాచారములు కొన్ని ప్రతిఫలించి యున్నవి.

ప్రకాశకుడు.

CHECKED, 1951

ఇందలి ప్రధానపాత్రములు

పురుషులు

ఉమాకాంతము	...	ఒక గృహస్థు (నవనాగరకుడు)	
పూర్ణేంద్రుడు	}	...	ఉమా మిత్రులు
సూర్యనారాయణ			
రామచంద్రుడు			
గంగాధరుడు	...	బారిస్టరు	
వీరేశ్వరుడు	...	ఒక ధనికుని సోదరుడు	

స్త్రీలు

సువేషిణి	}	...	పై నవనాగరికుల భార్యలు
సుకేశిని			
సుహాసిని			
సుభాషిణి			
ఇందుమతి	...	ఒక సంపన్న వితంతువు	
నరోజిని	...	ఇందు చుట్టము	

మొదటి అంకము

మొదటి రంగము

(ఉమాకాంత శర్మగారి సావడిలో అతని మిత్రులు—
రామచంద్రుడు, పూర్ణేంద్రుడు, సూర్యనారాయణ)

రామ—పాతగిల్లిన మన పల్లెటూరి పెళ్లా లంటే
పరమాసహ్యంగా ఉంది.

ఉమా—నిజమే-వాళ్ళకి పాటా రాదు, పదమూరాదు.

రామ—కటాక్షవిక్షేపాలు కానరావు వాళ్ళలో.

పూర్ణే—నాగరస్త్రీలలాగు నడువనే లేరు.

సూర్య—తగినరీతిని దగ్గాలేరు, తుమ్మాలేను.

అందరు—రామ రామ-వాళ్ళ కేమీ తెలియదు.

ఉమా—శుద్ధ మొద్దు స్వరూపాలు!

రామ—పుస్తకము చదువలేరు కదా?

పూర్ణే—ఉత్తరము వ్రాయలేరు కదా?

సూర్య—హాక్కి ఆడలేను, ఫుట్ బాల్ తన్నలేరు.

రామ—వీణె, ఫిడేలూ వాయించలేరు.

ఉమా—కూనిరాగమైనా తీయలేరు.

అందరు—వీళ్ళతోడి పొందు రోత! ఏదీ చేతకాదు.

పూర్ణే—చక్కగా సింగారించుకోనే లేరు.

సూర్య—బైసికిల్ ఎక్కనేలేను.

రామ—మోటారు తోలనేలేరు.

ఉమా—పదిమందిలోకి రానేలేరు.

పూర్ణే—లక్క డొక్క తెలియదు.

సూర్య—ఊల్ వర్కు చేయలేరు.

రామ—డామాలు నవలలూ చదువలేరు.

పూర్ణే—వీళ్ళని చూస్తే నాకొళ్ళుమంట.

సూర్య—వీళ్ళనూ టంటే తలనొప్పి నాకు!

ఉమా—బాగా చెప్పినావు-రుచి చచ్చింది-ఇంట్లాండు

వెళ్ళివచ్చిన వాళ్ళ పెళ్ళాలని చూస్తే ఎంతో ముచ్చట వేస్తుంది.

పదిమందితో కలిసిమెలసి ఉండడము వాళ్ళకే చేతనాను.

రామ—వాళ్ళ గౌను చూస్తే కన్నపండుగగా నుంటుంది.

సూర్య—ఎంతో చక్కగా పుస్తకాలు, న్యూస్ పేపర్లూ వాళ్ళు చదువగలరు.

ఉమా—పెళ్ళాలంటే వాళ్ళే పెళ్ళాలు, మనవాళ్ళు పెద్దమ్మలే.

అందరు—శాబాస్, బాగా చెప్పినావు.

రామ—వీళ్ళు కోమలాంగులుకారు కొయ్యబొమ్మలు.

పూర్ణ—చెత్తకుప్పలు.

సూర్య—వాళ్ళకన్న మూగవాళ్ళు నయము.

అందరు—సం దేహమా? సత్యమే.

ఉమా—సరే, ఐతే సాధనాంతర మేమి?

రామ—మన ఈ జన్మమే వృథా-ముందుజన్మములో చూతాము.

పూర్ణ—ఇంకో జన్మ ముంటేనా?

సూర్య—మనము చేసిన పుణ్యానికి ఇంకో జన్మము కూడానా?

ఉమా—ఎందు కీచర్చ? ఉపాయమేదైనా చూడండి, ఊరకే గోల ఎందుకు?

పూర్ణ—నా కొకటి తట్టింది-వీళ్ళ పీకలు పిసిగితే వీళ్ళు చస్తారు, అప్పుడు తగినవాళ్ళని పెళ్ళాడవచ్చును.

ఉమా—సరిసరి-కూనీచేస్తే కోర్టుకి లాగుతారు.

పూర్ణ—జానాను-మరచిపోయినాను.

రామ—వాళ్ళంతట వాళ్లు చస్తే ఏచిక్కూడండదు.

పూర్ణ—అలాగు వాళ్ళు చస్తారా?

సూర్య—భర్తని సుఖపెట్టడానికి భార్య లెందరు చావలేదు? ఆడవాళ్ళాత్మహత్య చేసుకోగలరు?

ఉమా—మ రేదైనా సాధన ముంటే చెప్పరాదా?

సూర్య—పోనీ, వీళ్ళని divorce చేతాము, శని వదలిపోతుంది.

రామ—సరిసరి. మనలో అది లేదు. హిందూ లా ప్రకారము వీలులేదు. వివాహసంబంధము విడిపోదు.

సూర్య—అయ్యో! మన ఋషుల కెంత మతిపోయింది!

పూర్ణే—రామ చంద్రం, నీ వేదైనా సాధనము చెప్పవా?

రామ—నా కొకటి తోచింది, మనకు సచ్చినదాని నింకొక రైసు పెళ్ళాడడమే; దానితో వీళ్ళ చిక్కు మగుం డదు; “అధికం తు న దోషాను” అని శాస్త్రకారుడే చెప్పినాడు.

పూర్ణే—అది నాకు సచ్చలేదు.

ఉమా—ఏమి?

పూర్ణే—బాబో! ఒక్క రైసు కట్టుకొంటేనే ఇంటి నిండా కిచకిచలామతూ కిష్కింధ ప్రత్యక్ష మయిందే, రెంజో దాన్ని చేసుకొంటే లంకాపురి కావడాని కాటంక ముందా?

సూర్య—అదీ కాక, ఒక్క రైతోనే వేగలేక తంటా లుపడి తన్నుకొంటూంటే రెంజోదాన్ని పీక కురిపోసుకో మన్నావా?

ఉమా—మన మట్టిబుర్రలకి మంచిమార్గము తట్టనే లేదు-ఏమి గతి? (పాత్రుడు వచ్చును) Good-morning పాత్రాగారూ!

పాత్రు—Good morning, my friends! మీరం
తా ఇక్కడేమి ఆలోచిస్తున్నారు? What news?
విశేషాలేమి?

ఉమా—మే మందరమూ ఒక చిక్కులో పడ్డాము.

పాత్రు—What is the matter? సంగతేమిటి?

పూర్ణ—నూ పెళ్ళా లందరూ వట్టి మూర్ఖులు.

సూర్య—వాళ్ళతో బాధ పడలేక లేచిపోదామా

అనుకొంటున్నాము.

పాత్రు—Indeed! అలాగా?

ఉమా—వాళ్లని చంపడానికీ వీలులేదు.

రామ—విడిచిపెట్టడానికీ వీలులేదు.

పూర్ణ—ఇంకో రైసు కట్టుకుంటే ఇల్లు గుల్లవుతుంది.

సూర్య—ఇంకేమి సాధనము?

పాత్రు—By Jupiter! There is a way out
of the crux మంచి ఉపాయముంది చాటడానికి.

అందరు—ఏమి టది?

పాత్రు—To file a suit! . వాళ్ళ మీద దావా
తేవడమే.

రామ—విడిచిపెట్టుతుంది.

పూర్ణ—పెళ్ళామీద దావా?—చచ్చినాము రా
బాబూ! గెల్చినా కష్టమే ... ఓడినా కష్టమే. అది వీలు
లేదు.

పాత్రు—వీలులేదా? Bombay High Court లో ఒక ruling ఉంది... కాని I shall suggest another remedy, ఇంకో మార్గము చెప్పతాను.

అంద—వీలైనది చూడండి.

పాత్రు—Very easy—అతిసులభము. It is as easy as to drink a peg of whisky— మంచి నీళ్ల ప్రాయము.

రామ—చాలా సుఖవన్న మాటే.

పాత్రు—Oh my! The more you think of it, the easier it would seem. ఎంతాలోచిస్తే అంత సుఖ వనిపిస్తుంది.

పూర్ణే—మమ్మల్ని చంపక త్వరగా చెప్పవయ్యా.

పాత్రు—By Venus and Adonis, you have only to follow your nose ముక్కుకి సూటిగా ముందుకి పోవడమే.

సూర్య—ఎలా గెలాగు?

పాత్రు—ఇప్పుడు • problem ఏమిటంటే—మీ పెళ్లలు uneducated అనే కదా?

అందరు—ఆ. అదే, అదే.

పాత్రు—అలాగే తే educate them వాళ్లకి చదువు చెప్పండి.

ఉమా—ఇది బాగుంది, కాని విగటిస్తుం దేమా?

రామ—ఎంత సుఖవైన మార్గము ! మన కెవరికీ తోచలేదు !

ఉమా—పెద్దవాళ్ళయ్యారు కదా, వీళ్ళకి చదువబ్బుతుందా ? వీళ్ళు చదువుకొంటే మనమాట వింటారా ?

పాత్రు—Quite well. మీరు Ainsli's Evidence Act చదువలేనట్టుంది.

ఉమా—చదువుకుంటే వాళ్ళ కేమి వస్తుంది ? తెగ నీలుతారేమో ?

పాత్రు—Everything that we do. మనము చేసే పనులన్నీ వాళ్ళు చేయగలరు.

ఉమా—మగవాళ్ళే ఉద్యోగాలు లేక మాడుతూంటే ఆడవాళ్ళు అలాగే చెయ్యవలసి వస్తుందేమో ?

సూర్య—ఆడవాళ్ళ కందరూ ఉద్యోగమిస్తారు. వాళ్ళు కచ్చేరీలకి వెళ్ళితే మనము వంటిల్లు చేరవలసివస్తుందేమో ?

పూర్ణ—అది బాగానే ఉంటుంది. మన మిన్నాళ్ళు వాళ్ళని కోసుకో తిన్నాము-ఇప్పుడు వాళ్ళు మనని కాల్చుకో తింటారు. ధనమార్జించడపు కష్టము వాళ్ళకీ తెలుస్తుంది; తెచ్చినదానితో కాలక్షేపము చేయడపు కష్టము మనకీ తెలుస్తుంది.

ఉమా—చదువు చెప్పించడము సులభమే కాని తరువాత గ్రంథము తాడు తెంపేటట్లుంది. ఈపని చాలించు దాము ఇప్పటికి—కొన్నాళ్ళు పోనీ.

పాత్రు—By way of variety you can en
the fun. ఆవైభవమూ అనుభవించవచ్చును.

ఉమా—బాబో... ఏ వైభవమూ వద్దు. ఆడద
అదిమి ఉంచినాముగనుకనే ఇలాగుంది—పట్టు వదిలితేభ
గలమా? ఇప్పుడే నెత్తెక్కి సిండి దంచుతూన్నాను.
పైని మనకు కమ్మిచ్చి దెబ్బలు తగులడము తప్పదు.

సూర్య—నీ వెప్పుడూ అడ్డుకర్ర వేస్తునే ఉంటా?

పాత్రు—Obstructionist tactics lead us
where. ఇలాగైతే పని సాగదు.... By Hercul
ఉమామహేశం, నీవు Europe వెళ్ళిఉంటే గద్యము
పద్యముగాని వ్రాయలేని lady ఉండడము quite a phe
menon అని తెలిసియుండును. My goodness, అన్న
నములవలె newspaper అత్యవసరమైన వస్తువన్న మ
అదీకాక యిప్పుడు వాళ్లుచాలా improve అయిన
Football కూడా ఆడుతూన్నారు.

సూర్య—అలాగా? మనలో match ఆడుమ
బాగుండును.

ఉమా—కొత్తదారి గోల పెట్టించి తీరుతుంది.

పూర్ణ—ఏమైనా సరే, తొక్కి తీరుదాము.

(వీ రేశ్వరుడు రోజుతూ వచ్చును)

వీరే—నన్నేలాగు కొట్టినాడో చూడండి.

పాత్రు—Assault? Hurt? దావా చేతాము

ఉమా—కొట్టిన దెవడు?

వీరే—దుకాణదాట.

రాను—ఎందుకు?

వీరే—కొంచెము నల్ల ముందు తీసినందుకు.

పూణ్ణే—దానికి డబ్బిచ్చినావా?

వీరే—నాదగ్గర లేనిదే.

సూర్య—ఇన్వకపోతే కొట్టడమా?

పాత్రు—అంత మాత్రానికే కొట్టడమా? డబ్బు
కావలెనంటే దావా చెయ్యవచ్చును. Civil suit తేనీ-
కొట్టడానికి వాడికి right ఎక్కడిది? పదవయ్య దావా
చేతాము. మొదట వాడిని identify చెయ్యి- తర్వాత
summons పంపుదాము.

వీరే—బాబూ! ఒక్కమాటు మీరు రండి-నన్ను
చితగకొట్టినా డండి!

(పోవుదురు)

—(రెం డో రంగ ము)—

ఇందుమతీ సరోజినలు.

ఇందు—మాటాడ వేమే?

సరో—నానోరు కట్టిపోయింది.

ఇందు—ఎందుచేత?

సరో—నీ అవస్థ చూడడముచేత. నీలాటి తలచెడ్డవాళ్ళందరూ దేవుళ్ళ నారాధిస్తూ రామాకృష్ణా అటూ ఏలాగో కాలము గడుపుకొంటూ ఉంటే ఇదేమిటి నీ వేషము? దేవబ్రాహ్మణపూజా లేదు; వ్రతాలు, పండుగా పరం నోములూ అనవు-ఇంత విరుద్ధముగా వ్యవహరిస్తూన్నా వేమే?

ఇందు—ఏం చెయ్యమన్నావు? నామనసుకి ఊరట లేదు. అ దేలాగు తలడ్లిలుతూన్నదో నీకు తెలుసునా?

సరో—నీవే చెప్పు చూతాము.

ఇందు—పాడాలనిముచ్చట, శారీరము లేదు; నవ్వాలునుంది, పళ్ళులేవు; జుట్టుదువ్వి సిగ ముడుచుకోవలెనని ఉన్నది, కొప్పు లేదు; ఆగర్భశ్రీమంతురాలలా గుండాలని ఉంది, అరచేత గుడ్డిగవ్వ లేదు-ఇటువంటివాళ్ళ మన స్సెలా గుంటుందో నామన స్సెలా గుంది...ఉన్నమాట చెప్పు తూన్నాను-ఏ అయ్యనో కట్టుకొని కాలము కౌరవముగా గడుపుకోవలెనని ఉంది; తగినవాడు దొరక లేదు...ఇప్పుడు బోధపడ్డదా?

సరో—ఇం తాలోచ నుందా నీకు ?

ఇందు—శీతా కాలములో ఆకురాల్చిన చెట్టులాగు, ఎండా కాలములో గరికపోచలేని పొలములాగు, వర్షా కాలము లో నీటితో నిండిన మైదానము లాగు దారీ తెన్నూ కనబడ లేదు-ఆవ తిన్న పసములాగు అటూ ఇటూ ఏవీ తోచ కుండా ఉంది-పరిపరివిధముల పరుగు లెత్తుతూన్నది పాపిష్టి మనస్సు. ఏమి చేయుమన్నావు?

సరో—నీదశ చాలా విచారగ్రస్తముగా నుంది.

ఇందు—ఏమి చేయుమంటావు? గాలి కాడు ఎండర టాకులాగు తటతటా, పంజరములో పిట్టలాగు పటపటా ణొట్టుణొని పై కెగురచూస్తున్నది. అప్పుడే పుట్టిన ఆవు దూడలాగు అటూఇటూ పడుతూ లేస్తుంది. నాగతి ముం దేమి కాబోతుందో చెప్పగలవా?

సరో—అనుకూలంగానే ఉంటుంది నీమట్టుకి... పగలూ రాత్రీ పంచదార, మీగడపాలూ, గోధుమపిండి నెయ్యి కడుపునిండా పట్టిస్తే పరిపరివిధముల పరుగు లెత్తదా నీ మనసు? ఋషులు తెలివితక్కువవా శ్శయి వితంతువులను ముతక బియ్యము ముతక పప్పు అరటికాయా పగటిపూటే తినుమన్నా రనుకొన్నావా? తు దుప్పుకోవద్దని, పలచని బట్టలు కట్టుకోవద్దనీ నగలు పెట్టుకోవద్దనీ శాస్త్రాలు మొర పెట్టుతూన్నవి కావా?... నేను చెప్పితే విన్నావు కావు-ఫల మనుభవించక తీరుతుందా?

ఇందు — నే నాలాగు చేస్తే నానంపద ననుభవించే వా లైవరే? నాకు సుఖ మెలాగు వస్తుండే?

సరో — సొమ్ము తినేవాళ్లు లేరనా విచారిస్తూన్నావు? నీకు బదులు నే ననుభవించలేనా? మావాళ్ళందరూ చిన్నప్పుడే గతించినారు. ఇప్పుడు పెద్దపడుచు నైనాను పెళ్ళి చేసుకొందామంటే పైసా లేదు. విధంతప్పినదానికి విత్తముంటే ఇదే బాధ. అక్కర లేకపోయినా నీకు అమితమైన ధనముంది, కావలసినా నాకు కాసులేదు. ఇంత వై పరీత్య మెక్కడై నా ఉన్నదా?

ఇందు — నీవు పెళ్ళి చేసుకొంటావా?

సరో — చేసుకోక చెడుతిరుగుడులు తిరుగు మన్నావా?... అది నాచేత కాదు... తగినవాడు దొరకవలెనంటే ధన ముండితీరవలెను కదా ఈ దినములలో.

ఇందు — తగినవాడిని కూర్చుకో, ధనము నే నిస్తాను. ఎవడిమీదైనా కన్ను వేసినావా?

సరో — ఒకడిని చూచినాను కాని... అయ్యో!

ఇందు — ఎవడినో చెప్పుచెప్పు.

సరో — చెప్పేమి లాభము. అందరాని పండు!

ఇందు — అయ్యో పాపము! ఊరుకో ఊరుకో!

(వీరేశ్వరుడు వచ్చును)

వీరే — వదినా! నాకు పెళ్ళి చేసుకోవాలని ఉంది.

ఇందు — పెళ్ళాడుతావా? ఎవరైనా?

వీరే—అది చెప్పలేను—పెళ్ళి కావడముతోనే పనీ పాటూ లేకుండా హాయిగా కాలుమీద కాలువేసుకొని కూర్చుండడానికి వీలున్నదానిని వెళ్ళాడవలెనని ఉంది—భాగ్యవంతులపిల్ల నెక్కడైనా చూసిపెట్టవూ? అబ్బా! ఇరుగు పొరుగువాళ్ళ దెబ్బల కోర్వలేకున్నాను.

ఇందు—నీకు పిల్ల నివ్వడాని కందరూ సిద్ధపడినట్టు చెప్పుతూన్నావు! ఏ పనీ చేతగాని ఏ బ్రాసి నల్లమందు భాయివి, నీ కేవడు పిల్ల నిస్తాడు?

వీరే—ఇవ్వకేమి? నాకేమి తక్కువ? ధనమున్నదానిని చేస్తేవా దానిని కనిపెట్టుకొని ఉంటాను. కూర్చున్న దగ్గిరనుండి లేవను.

ఇందు—ఇప్పుడు నీవు చేస్తూన్న రాచకార్య మేమో?

వీరే—నాకు ప్రస్తుత మెంతో చిక్కుగా నుంది. మాత్రకి కావలెసంటే ఎందరి నడిగినా ఎవరూ ఇవ్వరు. కడుపునిండా తినడానికే కరువు వచ్చింది, పదిమందికి పెట్టడానికి మొదలే లేదు.

ఇందు—నీ పెళ్ళివర్షాటు నీవే చేసుకో, నాకేమి పట్టింది?...ఆడదాని సొమ్ముతిని హాయిగా కూర్చుంటావా? అందుకు సిగ్గు లేదేమి?... (వెళ్ళును)

వీరే—తా నేమీ చెయ్యదట! నేనే ఏర్పాటులు చేసుకోవలె నట...పోనీ అలాగే కానీ! ఆడదానిసొమ్ము తింటావా అని నన్నీనడించింది. తన మగనిసొత్తు బళ్ళో

వేసుకొని తాను గొప్పది కాలేదా? ఆలాగే నా పెళ్ళాము
సొమ్ము తిని పెద్దవాడి నౌతాను నేను... ఏమే సరోజినీ, నా
మాట తప్పా నీవు చెప్పి... ఏమి? అలాగు రెప్పవాల్య
కుండా నావైపు చూస్తున్నావు? ఏమిటి సంగతి?

సరో—(వంకచూపు చూచి నవ్వును)

వీరే—ఊరకున్నా వేమి? (పువ్వుతో కొట్టును)

సరో—బాగుంది! (పువ్వుతో కొట్టి పోవును)

వీరే—ఈ వాలకము కొంచెము లాభించే టట్లుంది.

వాఃవా! దీనిని వదల కూడదు.

—(మూ డో రంగము.)—

భారీస్వరూ మిత్రులు.

పాత్రు—ఇక్కడ నా కేమీ practice వొరకలేదు.

మన్యం—కనబడుతూనే ఉంది. ఏం చేయ బోతావు?

లింగం—Moffusil bar join కా వద్దం లే

మానినావా?

పాత్రు—ఔను, తప్పే. ఇప్పుడు పట్నము పోనా?

I think that is the only course to follow.

వాసం—వద్దు. ఎక్కడికీ వెళ్ళకు. ఇక్కడే ఉండి

ఏదో Society లో చేరు త్వరగా నిన్ను Secretary ని

చేస్తారు. దానివల్ల కొంతలాభ ముంటుంది.

లింగం—ఎంత కక్కురితి పడినా అది లాభదాయకము కాదు. ఏదో Newspaper కాని Journal కాని start చేస్తే కొంత లాభముంటుంది.

మన్యం—మన నాళ్ళ పేపర్లెవరికి కావలెను? ఏదో తెల్ల మొగము పూసుకుంటే ఏలాగోవాళ్ళ ఐనా support చేస్తారు.

చంద్రం—ఆపాటి తెలివితేటలుంటే ఈపాటి practice improve అయి యుండదా? కష్టపడి కడుపు నింపుకోవలెనంటే Bar విడువనక్కరలేదు.

మన్యం—బాగుంది. కష్టపడకుంటే కడుపు నిండుతుందా?

లింగం—Barrister కావడముతోనే Court అనే చెట్టుదగ్గరికి పోతే అల్లోనేరేడుపళ్ళలాగు టంగు టంగసి రూపాయాలు చేతిలో పడుత వనుకొన్నాడు! వాపము

చంద్రం—అందరికీ నీలాగే అదృష్టము పట్టుతుందా?

మన్యం—అదేమి టది?

చంద్రం—బంగారు పిచికను పరిణయమైతే పడి తీరుతవి.

పాత్రు—పెళ్ళిచేసుకోవడమా? Well. It is not bad. అందు తప్పలేదు. I am ready to do't.

చంద్రం—Offer yourself to the highest bidder,నీ అదృష్ట మేలాగుంటే ఆలాగు జరుగుతుంది,

లింగం—అలాగే తే ఇదే మంచినమయము. కరుణా కరముగారికి handsome daughter ఒకరై ఉంది. He has offered Rs 25000 in cash for a thorough bred stallion. You, old chap—are not a bad one. ఆసంబంధము నీకు అ త్తిఉంటుంది.

పాత్రు—By the holy prophet. నిజమేనా? అయితే arrange చెయ్యి. నా కిష్టమే అని చెప్పు.

లింగం—అబ్బో! అది సులభముగా దక్కేది కాదు. అతడు Medical Certificate తెమ్మంటాడు. పదిమందిచేత పరీక్ష చేయిస్తాడు.

పాత్రు—అలాగే కానీ Barkis willing అని చెప్పు.

లింగం—Go ahead, old chap, my sympathies are with you. కార్యసాధనము కాకతీరదు.

మన్యం—ఇప్పటికే చాలా late అయింది. Come, let us be off. We have got an engagement.

లింగం—పోదాము గాని రే పిక్కడ dinner engagement ఉన్నట్టేనా?

పాత్రు—Certainly. If I am so lucky—

అందరు—Very well then, Good night-ta, ta, ta. (వెళ్ళుదురు)

పాత్రు—These are all gluttons- వీళ్ళంతా తిండిపోతులు. పూర్వజన్మములో వీళ్ళు విరాధవంశస్థులై

ఉంనురు. వీళ్ళకి పాములాగు ఒళ్ళంతా కడుపే. Drink తర్వాత నా కేదీ నోటికి పోదు- జానెడుపాట్లా George Whisky తో నిండితే తిండికి వోటేది? వీళ్ళకి dinners నే నివ్వలేను. Boy, Boy, ఎవకురా అక్కడ?

నౌకరు—బాబూ! వస్తున్నాను.

పాత్రు—గాడిదా! ఏమి చేస్తున్నావు? Rascal, వెళ్ళిచూడు ఎవరేనా clients వచ్చినారేమో.

నౌఖరు—చిత్తం (పోవును)

పాత్రు—తండ్రిగారి ఆస్తి దగ్ధమయింది; ఇప్పటి భోగమంతా బుడ్డిలో ఉంది. ఇన్నాళ్ళూ (unemployment bureau) నిరుద్యోగము department లో కాలము వెళ్ళ బుచ్చినాను. ప్రయాసము లేకుండా practice దొరుకు తుంది; కనబడితే చాలును, ఘల్లుమని రూపాయాలు రాలుత వనుకొన్నాను. కేసురానిదే కేకలు వేయడమెలాగు?

(తెరలో-పాత్రుడుగారూ!)

ఆ సల్లమందు భాయిలాగున్నాడు, చంపుకో తిం టాడు...Come in, my friend.

(వీరేశ్వరుడు వచ్చును)

What news ఏమి విశేషాలు?

వీరే—మీ దర్శనానికే వచ్చినాను.

పాత్రు—తెలుస్తునే ఉంది. ఏదైనా కేసా?

వీరే—కేసే తెచ్చినాను, కొంచె మలసట తీర్చుకొని చెప్పుతాను.

పాత్రు—ఏమి కేసు? Assault? trespass? theft? rioting?...ఇదిగో (పెద్దపుస్తకము తెచ్చి కాగితాలు తిరుగవేసి) rioting section—whenever (వీరే|| కాదని తల ఊచును) Rioting కాదా? hurt? wrongful confinement? murder? (ఇంకో పుస్తకము తెచ్చి పీజీలు తిరుగవేసి) ఇదిగో చూడు Taylor's Medical Jurisprudence లో ఏ ముందంటే...

వీరే—ఆగవయ్యా! ఇ దలాటి case కాదు. ఇది ఒకాడదానికీ మగవాడికీ.....

పాత్రు— Enticing away, Kidnapping? adultery? rape? Oh my! ఆ విషయమున Snell's Equity అని నాదగ్గర ప్రశస్తమైన గ్రంథముంది, అది latest authority.

వీరే—ఆగవయ్యా, ఇ దలాటి case కాదు. ఆతుర పడక విను...సంగ తేవటంటే...నాకు పెళ్ళాడవలెనని ఉంది, మావదినె కానీయకుండా ఉన్నది.

పాత్రు—దావా చేస్తే సరి.

వీరే—ఏమని దావా? ఎందుకోసము?

పాత్రు—ఎందుకు కూడదు? ఈ Civil and Criminal Courts ఎందుకున్నవి? Penal Code దేనికోసము

పుట్టింది? తప్పకుండా తేవచ్చును దావా. Pontifix's Marriage Act ప్రకారము వీలుంది. ఇదిగో Reginald's Law of Financial Catechism లో ఏ ముందంటే... (పుస్తకము తేబోవును.)

వీరే—అన్నా! గట్టిచిక్కే తెచ్చి పెట్టుకొన్నానురా దేవుడా!... చెప్పేదంతా వినవయ్యా... “పిల్లని చూసుకొని నీవే పెళ్ళిచేసుకో” అన్నది మావదినె.

పాత్రు—అయితే దావా దేనికి?

వీరే—నే ననే నచే దేనికోసము దావా?

పాత్రు—ఇంతకాలమూ వృధా చేసిరావు.

వీరే—నేనూ అదే అందా మనుకొన్నాను—మీరు విన్నారా? ఊరకే పేజీలు తిరుగ వేస్తున్నాను... పిల్ల దొరకితే పెళ్ళి కాని, పిల్లేది?

పాత్రు— ఏన్నేమి చేయుమన్నావు? బాగానే ఉంది.

వీరే—నా కేమైనా సలహా యివ్వగలరా!

పాత్రు—నేను వివాహాలు కూర్చే వీరయ్య ననుకొన్నావా? పిల్లని వెతకుమని ప్లీడరు దగ్గరకు వచ్చినావా? Fool, damned సువర్!

వీరే—తిట్టుతా వేమయ్యా?

పాత్రు— నల్లమందు నిషాచేత నీకు కిందా మీదా కనబడలేదు.

వీరే—నా నల్లమందు బాధ నీ కెందుకు? నా సొమ్మ పెట్టి నేను కొనకొన్నాను కాని నీ అబ్బ సొమ్మేమైనా యిచ్చినావా?

పాత్రు—Shut up నోరు మూసుకో. Fool, get away పోరా బికారీ!

వీరే—మాంటలు మాత్రము సరిగా రానీ. పూల్ గీ లంటే నేనొప్పుకొను.

పాత్రు—అబ్బా! రోషము వచ్చిందా? Get out, you blackguard. (నిర్రక్షట్టుకొని రాగా వీరే|| పోవును.) Case మా తేమీ లేదు. Time అంతా waste చేసినాడు. పిల్లని చూసిపెట్టాలట; నేను fool నని వీడి ఊహ. ...Ha! He intends to marry rich అందరిదీ ఒకటే ఎత్తు...మంచిదే...పనీపాటూ లేకుండా పదము గడిచిపోతుంది...నేను కరుణాకర్ కూతురుని పెళ్ళాడితే by the Gospels of St. Zachary నా రొట్టె నేతిలో పడ్డట్టే; ఒక్క క్షణములో I shall become rich, బాగానే ఉంది. మొదట పెళ్ళి కానీ...అందులో but ఒకటుంది...నేనొక European girlని లోగడ పెళ్ళిచేసుకొన్నాను, అదే objection... కాని ఆ marriage ఈపాటికి null and void అయి ఉంటుంది; అంత చతురతతో manage చేసినాను. ఆ wife నన్ను పోల్చుకోలేకుండా మాయచేసినాను?...దాని మాట కేమి...దీనిని పెళ్ళాడితే Twentyfive thousand

rupees|hard cash చేతిలో పడుతుంది. అందుచేత this is not bad... పెళ్ళవుతుంనా అనేదే problem. ఎందుకు కా గూడదు?...అంతా నా చక్కదనములో నుంది. (అద్దము చూసి దిద్దుకొని) నా అందాని కేవి(లోటు? ముక్కు సరిగ్గా Grecian cut; కళ్ళు...Oh my! ఏమి eye-lashes! తరువాత నుదురు... హాయి హాయి, సరిగ్గా Bismark పోలికుంది ... ఇక పళ్ళు...Lovely! very beautifully set pearls. ఎట్టి countenance ఈదేశం లో పడి వ్యర్థమయిపోయింది. Oh! what a pity, my countrymen; చూసి సంతోషించేవాట లేక this has blushed unseen and wasted its sweetness in this desert continent. అడవి కాచిన వెన్నెలయింది. అయ్యయో!

(పిల్లలిని వెంటబెట్టుకొని చినుగుగుడ్డలతో
 రెబెకా ప్రవేశించును.)

రెబె—At last! Oh my God!

పాత్రు —ఇదెవరు?.....Rebecca కాదుకదా!
 Ghost ఏమో?...ఆహా! Rebecca's ghost!

రెబె—I am sure you are Mr. Ganga Ram.

పాత్రు—(నిలువునా నీరై) నేను Ganga Ram నే కాని, నువ్వు Rebecca ghost వేనా? Ghost! Ghost!
 Oh murder, murder, help! help!

రెబె— I am not a ghost — but I am Rebecca, your married wife in England!

పాత్రు— Really! By St. Andrews నన్ను కనుకొక్క గల్గినావూ? How did you find out my address, my angel! నే. నిక్క దున్నానని నీకెలాగు తెలిసింది?

రెబె— Never mind, how you wretch, you scoundrel, you most—

పాత్రు— అన్ని Superlatives ఒక్కనూటే? శాంతించు. By Jove! you have grown quite old, my beauty! ముసలిగాన వైనావే—నాచింకల కొలికీ!

రెబె— And the child died.

పాత్రు— Did it? poor child!

రెబె— Actually died of starvation.

పాత్రు— Really? Well, You might have just done the same thing. నీవూ ఆలాగే కావలసింది. It would do you good నీ కెంతో భ్రాతి వచ్చిఉండును for self—sacrifice.

రెబె— You cruel!—wolf, you once pretended to love me (వచ్చును.)

పాత్రు— Don't cry! ఊరుకో! There is, my dear— the fact is, I am also starving!—not mentally or morally, but physically starving. .

రెబె—Then why did you pretend to be a prince when you were in England.

పాత్రు—Did I? (తనలో) నిచ్చ వలలో వేయ డానికీ—Just to ensnare you—ఎంత ప్రమాదము జరి గింది, దీనిని వదల్చుకొనే మూత్రము కానరాదు (ప్రకా) By the holy prophet—Ah well!—Dont you see?

రెబె— I quite see you, you rogue, you liar, you beast.

పాత్రు—Rebecca dear, నీ arguments చాలా convincing—వాటికి జవాబు నేను చెప్పలేను. నీవు అంధ కారబంధురమైన నా యింటిని ప్రకాశమాసముగా చేయ గోరుతున్నాను. Come in, dear... (తనలో) నా plan అంతా పాడుచేసింది. అంతా చెడిపోయింది.

—(నాలుగో రంగము)—

ఉమాకాంఠశర్మగా రిల్లు—సువేషిణీ చతుష్టయము.

సువే— ఈవేళ Mrs. Ramanand గా రింట్లో engagement ఎన్నిగంటలకి?

సుహా—సరిగ్గా ఐదుగంటలకి.

సువే—ఇప్పు డెంతయింది?

సుభా—నాలు గయిపోయింది.

సువే—ఎ తే మీవా రింకా కచ్చేరి నుంచి రావడము ఆలస్యము చేసినా రేమి? ఆయన వస్తే ఆబండిలో మనము వెళ్లవాలని చెప్పినావు కదా?

సుకే—చెప్పినాను, ఇప్పుడే వస్తారు, చాలా obedient husband మావారు.

సుహా—ఇంటికి బండి ముందుగా పంపి ఆయనను నడచి రమ్మనవలసింది, wait చేయనక్కరలేకపోవును.

సుభా—అదిగో వచ్చిన ట్లుంది. వేగము powder వేసుకోవలెను లెండి.

సుహా—సువేషిణీ, నీవు powder రాసుకోవ్వా?

సువే—నాకు powder అక్కరలేదు. మీరంతా పూసుకోండి, ఇంతలో నా part చదువుతుంటాను.

(సువే|| తప్ప తక్కినవారు పోవుదురు)

(పచారుచేస్తూ) To be, or not to be, that is the question.

(ఉమాకాంతము వచ్చును)

ఉమా—(ఉస్సురని చొక్కా విప్పి) ఏవే, ఫలహారముందా?

సువే—Whether it is nobler in the mind—

ఉమా—వినిపించుకో వేమి? ఫలహారము చేసినావా?

సువే—To suffer...

ఉమా—ఇప్పుడు నే నాకలితో suffer అవుతునే ఉన్నాను, తిండి కేమైనా చేసినావా? లేదా?

సువే—Or to take arms—

ఉమా—ఏవిటి వేషము?... చెప్పవేమి?

సువే—against a sea of troubles.

ఉమా—ఇంతసేపూ కచేరిలో చచ్చిచచ్చి ఇంటికి వస్తే Hamlet's soliloquy చదువుతూన్నావా? అది వింటే నాకడుపు నిండుతుందా? కాఫీ నీళ్ళేనా ఉన్నవా?

సువే—ఇప్పుడు disturb చేయకండి, కొంచెమాగ లేదా? And by opposing end them.

ఉమా—అది నాచేత కాదు-నీవీ soliloquy end చేసి కొంచెము నాగోల విను. కడుపు నుండుతూంది, గొంతుక ఎండుతూంది.

సువే —To die, to sleep, to sleep—perchance to dream.

ఉమా—ఇది dream చేయడానికి సమయము కాదు. నాకడుపులో కార్బిచ్చులాగు ఆకలి మండుతూన్నది.

సువే—Ay, there's the rub.

ఉమా—బౌను-ఇదే rub. ఆకలివేయకుండా ఉంటే ఏ గోలా లేకపోవును. ఓ దేవీ! నీ స్వర్గమునుంచి ఒక్కసారి మా పాపమర్త్యభూమికి దయచేయుము. ఫలహార మేమైనా చేసినావా? కడుపుకాలుతూంది.

సువే—ఫలాహారమా?

ఉమా—చిత్తము, ఫలాహారమే.

సువే—My goodness! మరచిపోయినాను మీసంగతి.

ఉమా—ఉద్ధరించినావు! నీవు చేసిం దేమిటి? తల
దువ్వుకొని, గౌను తొడిగించుకొని, మేజోళ్ళూ బూట్లు
తొడుక్కొని పచారుచేస్తూ నీవు పార్టు చదువుతూండు; నేను
పస్తుండి మలమల మాడుతూంటాను.

సువే—Eating with another thing or two
reminds us of our mortality అని Byron అన్నాడు.

ఉమా—నీ Byron కాలా, నా కడుపులో మండి
పోతూండే! ప్రాణాలు నిల్చేటట్టు లేవు.

సువే—మీ ప్రాణాలమాట కేమిగాని నాప్రాణాలు
కొరికేస్తూన్నాను. ఇదిగో ఇప్పుడు ఫలాహార మేలాగో
చేస్తాను కాని రేపటినుంచి మీ ఫలాహార ప్రయత్నము
మీరే చేసుకోండి... ఏమిదీ! తాళముచెవి ఏదీ? (అతనివైపు
చూచును)

ఉమా—నా మొగముమీద తాళముచెవి ఉన్న దను
కొన్నావా, అలాగు చూస్తూన్నావు? నా కిచ్చినావా?

సువే—అది కాదు-మునుపు పైటకొంగుకి ముడి వేసే
దానిని, ఇప్పుడుది లేకపోవడముచేత చేతిగుడ్డికి కట్టినాను;
అ దెక్కడో జారిపోయింది అలవాటు లేకపోవడముచేత. ఈ
సారి గౌనుకి జేబు ఉంచుమని చెప్పతాను దర్జీతో.

ఉమా—ఎప్పుడోమాట కేమి? ఇంట్లోనే ఉంటుంది, వెతకు తే దొరకవచ్చును-చూడు.

సువే—నాకు తెరపి లేదు-దాసీ! తాళము వెతకు మీరుకూడా వెతకండి శ్రమ అనక Mrs. Ramanand గారింట్లో Tea party ఉంది-నా కాలస్యమవుతుంది.(వ్రాచీ చూసి) Hallo! 'tis already late! నేను వెళ్ళాలి (పోవును)

ఉమా—ఏమి దీని తలబిరుసు తనము! గోజుగోజుకీ హెచ్చిపోతుంది. ఏమిటి నాధనము? (హతాశుడై పోతుంటే పూర్ణే||, రామ||, సూర్య||, వత్తు ||)

పూర్ణే—ఏమి కారణం, మొగము వేలవేసినావు?

ఉమా—న న్నేనుడుగకు-వెయ్యి ననుస్కారాలు.

రామ—ఏమి విశేషాలు?

ఉమా—పస్తుండడమే పరమవిశేషము.

సూర్య—అదేమి?

ఉమా—To be, or not to be, that is the question... మీదగ్గర ఉబ్బేమైనా ఉందా?

పూర్ణే—నాదగ్గరున్నది, కాని ఎందుకు?

ఉమా—కడుపులో కాలూన్న దిస్తూ చంపక-(పుచ్చు కొనును)

రామ—సంగ తేవీటి? ఏమి జరిగింది?

ఉమా—జరుగవలసినదే జరిగింది. To be or not to be that is the question.

సూర్య—నీ కేమి మతిపోయిందా?

ఉమా—To be or not to be—పదండి. ముందు కడుపులో ఏమైనా పడితేనే కాని మంటపోదు. తర్వాత సావధానముగా మనవి చేస్తాను ఏమి జరిగిందో.

పూర్ణే—ఇప్పుడు టూకీగా చెప్పకూడదా?

ఉమా—ఏమని చెప్పను? మీ అందరిమీటూ ఏని ఆడదానిని educate చేసి ఇచ్చి దాని ఫల మనుభవిస్తూన్నాను.

రామ—ఏ మనుభవించినావు?

ఉమా—రోజంతా గాడిదెలాగు కచేరిలో పనిచేసి కేసు లన్నిటికీ judgments వ్రాసి, సంగము చచ్చి, ఇంటి కొచ్చి ఫలాహార మేమేనా ఉందా అని అడుగుతే నా పెళ్ళాము తనకేదో engagement ఉందని ఇంటినుండి ఉడాయించింది. ఈరాత్రి నాకు తిండి ఉండదు-ఇప్పుడే కడుపు కాలి చస్తూన్నాను కదా, ఈరాత్రి నా సంగ తేమికాను? Female Education వద్దని మొత్తుకున్నా నిందుకే.

సూర్య—ఇదొక స్వల్పవిషయము-వాళ్ళకామాత్రము liberty ఇవ్వాలి. అదిస్తేనే కాని education complete కాదు.

ఉమా—ఉప్పు లేకే ముప్పందుము, ఉప్పుంటే ఊరు గంజంతా చాల దన్నట్లు ఏళ్ళకి liberty కూడా యిస్తే నాబోటివాళ్ళు నాలుక పీకుకొని చావవలసినదే.

పూర్ణే—నీవు గడవిక చేయకు-మిడిమిడి జ్ఞానమున్న మనవా ల్భింగ్గీషు చువు చెప్పితే ఇలాగే ఉంటుంది; దొరసానులచేత చెప్పిస్తే యీలా గుండదు.

ఉమా—ఇప్పుడు కాకరకాయ అప్పుడు కీకరకాయ అవుతుంది. నే నొక్కడినే తోకలేని తోడేలుని కానులే, We are all in the same boat ఇది కొంత నయము.

రామ—నిజమే. మా కింతకన్న ఎక్కువ మర్యాద జరిగింది, చెప్పుకుంటే సిగ్గు. కడుపు కోసుకొంటే కాళ్ళ మీద పడుతుంది.

పూర్ణే—దొరసా నెక్కడ దొరుకుతుంది? ఎక్కడికి పోను? ఎంతని వెతకను?

సూర్య—ఎక్కడికీ పోనక్కర లేదు, ఎంతోనేపు వెతకనక్కరలేదు. పాత్రుడుగారి దొరసాని ఉన్నది; ఆవిడ చేత చెప్పింతాము.

ఉమా—బాగుంది...అత డెవరైతో వితంతువుని వివాహమాడి పాతిక వేలు వడిలో వేసుకొందా మనుకొన్నాడు కాని పాపము శృంగభంగ మయింది. మన మిప్పుడు చేతా మనుకొన్నదానివల్ల మనకే లాభమూ లేకపోయినా అతనికి కొంత పకార మాతుంది. అతని కిప్పుడు దినదినగండముగా నుంది- మన మొక తృణమిస్తే కొంతనయము కావచ్చును.

పూర్ణే—అలాగయితే నా కిష్టమే. రేపే నీ వతనితో మాటలాడి తగిన ఏర్పాటు చేయవచ్చును.

ఉమా—మీరందరూ చేయుమన్నారు గనుక చేస్తున్నాను; ఇంతకన్న పాడు కాకూడదు, బాగుపడితే మన అదృష్టము. Shakespeare చెప్పినట్లు Desperate diseases have desperate remedies కుక్కకాటుకి చెప్పుదెబ్బ! పదండి పోదాము.

—(ఐ దో రంగము)—

ఇందుమతి నుల్లు—సరోజిని.

సరో—అతనిని పెళ్ళి చేసుకోవలెనని నా కుంది. ఏమి చూసి వలచినావే అని అంద రడుగుతారు. అసలే కురూపి, నల్లమందునిషాలో మునిగి యుంటాడు ; పుండాభోగు, అతని కొక రైమీద వలపు కాసరాదు. కనబడినదాని నెల్ల కదల్చి చూస్తాడు. అన్నిటికన్న గొప్పవిషయము ఆదాయ మేమీ లేదు, అందుచేత అతనిని కోరుకోవడ మాశ్చర్యమే. ఒక్క సుగుణ ముంది, చెప్పినట్లు నింటాడు ; నెమ్మదిమీద దారికి తీసుకొని రావచ్చును, హృదయము మంచిది. నా అదృష్టము వల్ల నాలుగుకాసులు దొరికే ఉద్యోగము చిక్కరాదా?... పురుషుని భాగ్యము దేవునికే తెలియ దంటారు.

(వీ కేశ్వరుడు వచ్చును)

వీరే—ఓహో! (తనలో) ఇక్కడే ఉంది. రూపసే, మావదిన దీనిని నాకు పెళ్ళిచేస్తా నంటుంది ; చెడిపోయిం

దేమిటి? దీని మూలముగా నా కార్యసాధన మయితే తప్ప కుండా పెళ్ళాడుతాను. కాపురము సరిపడ్డదా మంచిమాటే, లేకుంటే ఇంకొక రై... (పైకి) నదినా!

సరో—ఓహో మీరా? (లేచును)

వీరే—బాగా ఆలోచించి నిన్న పెళ్ళాడవలెనని నిశ్చయించినాను. ఏ మంటావు?

సరో—ఇంకెవ్వరూ దొరకలేదు కాబోలు. లేక హాస్యనూడుతూన్నాగా?

వీరే—కాదు. నన్న పెళ్ళాడవలెనంటే ఒక్కపని చేయవలెను నీవు.

సరో—ఏమిటా పని? మీకోసం మేమి చేయుమన్నా సిద్ధమే. అదనాధ్యపు పని కాదు కదా?

వీరే—అలాటి పని నిన్న చేయు మంటానా?— సులభమే నీవు తలుచుకొంటే. నాప్రాణాలు నీచేతిలో పెట్టు తూన్నాను...మావదినె పెళ్ళాడేలాగు ప్రయత్నము చేయవలెను. ఆవిడ నీమాట తప్పకుండా వింటుంది. ఆమె నెలా గైనా ఒప్పించాలి. పెళ్ళికి.

సరో—ఆమెపెళ్ళాడితే మీ కేమి లాభము?

వీరే—(తనలో) ఆడవాళ్ళ నోట్లో నువ్వుగింజ నానదు, అసలు ద్వేషము దీనితో చెప్పకూడదు. (పైకి) తన పెళ్ళి సిద్ధమయింటే మావదినె నాపెళ్ళి కొప్పుకొంటుంది. మన మిద్దరమూ హాయిగా పెళ్ళాడుకోవచ్చును. కొద్దో

గొప్పో డబ్బూ ఇస్తుంది- ఇంతకన్న నా కేమి కావలెను?...
 ఈ ఉపకారము నీవు చేస్తావా నీకూ నాకూ లాభముంది-
 తెలిసిందా?

సరో—సరే కాని ఆమె వితంతువుకదా మారు
 మనువు చేసుకొంటుందా?

వీరే—మన దేశములో నెందరు పెళ్ళాడ లేదు?

సరో—అలాగైతే, వెలి కెవ డొప్పుకొంటాడు?

వీరే—విత్త ముంటే వెలి కెవడు వెనుకతీస్తాడు?

సరో—ఆమెకు తగినవాడు దొరకవద్దా?

వీరే—పైసా చూసి పదిమంది చేసుకొంటారు.

ఎవరూ లేకపోతే ఉన్నాడుగా మన పాత్రుడు! అత డిప్పు
 డన్నిటికీ సిద్ధముగా ఉన్నాడు. అరకాసు లేదు వానిచేత.

సరో—అతను కిరస్తాని దాన్ని పెళ్ళాడినాడో?

వీరే—పది రూపాయాలుపాఠ వేస్తే ప్రాయశ్చిత్తము
 చేయిస్తారు మన గురువులు-

సరో—పెళ్లి క తడొప్పు కొంటాడా?

వీరే—అదే నీవు చేయవలసిన పని-అతనికి సా మ్న
 త్యవసరము-అతని చెవిని ఈమె సంగతి వేసి నాలుగు మంచి
 మాట లాడితివా నీవలలో చేప పడ్డదన్నమాటే.

సరో—తీరా ఇదంతా కుదిరిస్తే మీగు నన్న మరచి
 పోరు కదా?

వీరే—ఎంత మాటన్నావు ! నిన్ను మరచి పోవడం
 మే? నేను చెప్పిన పని నీవు నిర్వహిస్తే నేను చెప్పినమాట
 సార్థకము చేస్తాను— నిన్న దగా చెయ్యమని, నామాట నమ్ము.
 ఇదిగో దైవసాక్షిగా ప్రమాణము చేస్తున్నాను. ఇప్పుడు
 నిజమని నమ్మకము కలిగిందా? మరచిపోకుమా— (వెళ్ళి
 బోతూ) పాత్రుడు నన్ను కొట్టి తగిలివేయడం మొకవిధముగా
 మేలే అయింది దెబ్బతిని పీడకు కర్గరికి వెళ్ళి కొంతభోగట్టా
 కనుకొన్నాను— ఈ పని నాకు కూడా మైతే ఈపాత్రుడూ
 మావధినెగర్ల పని పట్టుతాను. నాకు బుద్ధిలేదని నలుగురూ
 అంటున్నాను—నాసత్తువ చూపుతాను. (వెళ్ళును)

సరో—దీనిలో నేదో రహస్యముంది. ఇందుమతి
 పెళ్ళికి ఇతని కింత ఉబలాటం మెందుకో? ఇత నేదో పెద్దపత్తు
 మీద నున్నట్లుంది... నేను పాత్రుడు గారి యింటికి వెళ్ళడం
 మేలాగు? అతని పేరు విన్నానే కాని అత డెలాటివాడో
 ఎరుగను. కార్యము సాధించుకోవలె నంటే కానిపనులెన్నో
 చెయ్యవలసి వస్తుంది— తీరా అందుకు సిద్ధపడినా నాకార్యము
 నెరవేరుతుందో లేదో? ఇందుమతి నొప్పించడము సుఖవే.
 వడ్డించేవాళ్ళే కొరత, ఆమె ఆకు వేసుకొనే ఉంది.

(ఇందుమత వచ్చును)

ఇందు—సరోజినీ, నా కిలా గుండేమీ?

సరో—ఏలా గుంది ?

ఇందు—ఈ ప్రపంచమంతా ఏడారి లాగుంది, ఆకాశ ముం దంతటా మంటలే, ఏదిక్కున చూచినా ఏమీ తోచ కుండా ఉంటుంది;...మనస్సు పరిపరివిధాలు పరుగెత్తుతూ ఉన్నది. ఈ అవస్థ కేమని పేరు?

సరో—శోచనీయమైన అవస్థ—విరహము!

ఇందు—ఏమో కానీ నా మనస్సు మనసులో లేదు. నా హృదయ మేలా గుండో నేనే చెప్పలేను.

సరో—నేను చెప్పనా?

ఇందు—చెప్పు.

సరో—దాగాలో పడ్డ వెలగకాయ లాగు, కిందకొట్టిన రబ్బగుబంతి లాగు, తెగిన హరిమి లోని ముత్యాలులాగు...

ఇందు—హాస్య మూడకే. జగత్తుంతా శూన్యం గాన, ఆకాశము భయకరముగానూ, నాలి అంతా వేడి గానూ ఉంది.

సరో—ఆకలిచేత కడుపు మండుతూన్నది, ఎండలో నుంటే తల గిక్కున తిరుగుతుంది...

ఇందు—అదిగో, నీ గుణము నీవు మానవు. నా ప్రాణ మంతా వ్యాకులమయింది... తెలిసిందా? నా అవస్థని తేటమాటలతో వర్ణించ వీలులేదు.

సరో—హానీ, మడ్డిమాట లుపయోగించు.

ఇందు—పాలులేని పాయసము, పచ్చకర్పూరములేని తాంబూలము, అంచులేని చీర, శృతిలేని పాట...ఇత్యా

దులలాగు రుచీపచీ లేకుండా, అంతా పాతఁడి నిన్వార
మయింది - అర్థమూ లేదు భావమూ లేదు ఈ కవితకి.

సరో—నీ అవస్థ కదు జాతికగముగా నుండే- ఇప్పు
డేమి చేయదలచినావు?

ఇందు—పదీ తోచదు. నా యవ్వనమంతా కడచి
పోతూంది- చక్కని రాజమార్గ ముండగా సందాలు గొం
దులు దూరుతూన్నాను. నా హృదయ మనే గోడనండి
కోరిక అనే సున్నము చల్లచల్లగా జారిపోతూంది- ముం
దేమవుతుందో తోచలేదు- నే నేమిచెయ్యవలెనో చెప్ప.

సరో—వెంటనే పెళ్ళి చేసుకో.

ఇందు—పెళ్ళి చేసుకో మంటావా?

సరో—ఇంకో విధాన ఈ అలమట తీరదు.

ఇందు—అప్పు డప్పు డలాగే అనికొంటాను కాని
పాడుముండ భయము చేసుకోనీయను. నీవు నా కమితోప
కారివి, నా మనసులో మాట చెప్పినావు; ఇప్పుడు నాకు?
నచ్చింది. భోజనాని కెక్కడికైనా వెళ్ళితే ఏవస్తువైనా
తినాలని ఉంటుం దనుకో, మొగమాటముచేత అడిగి
వేయించుకోము, పక్కవా గెవరైనా “మరికొంచెము
వేయించుకో” అని హెచ్చరిస్తే వెంటనే వేయించుకొం
టాము... పెళ్ళి చేసుకొంటాను కాని ఎవర్ని చేసుకోవడము.

సరో—తగినవాడిని తరచి చూసుకోవాలి.

ఇందు—ఆపని నాచేత కాదు, నీవు చూసి పెట్టవూ?

సరో—యత్నము చేస్తాను. కావలసినవాళ్ల కోసము కష్టపడక తీరుతుందా? ఎంతకష్టమయినా సాధించి తీరవలెను. నాకు నచ్చినవాడు నీకు నచ్చునో లేదో?

ఇందు—నీవే నాకు పరమబంధువువని ఎంచుతూన్నాను. తింటూఉంటే పలబారినట్లూ, నవ్వుతూఉంటే ఊపిరందనట్లూ, నడుస్తూంటే బొంగిల పడినట్లు - నానోట మాట రాకుండా ఉంది. తగినవాడిని చూసిపెట్టు. నా ప్రాణాలు నీచేతిలో పెట్టినాను. ఇక నీదే భారము. నీకు నచ్చితే నాకు నచ్చినట్లే, నీమాట కాదనను...(పోవును)

సరో—అయింది, పంజరములో పట్ట గొలుసు తెంచుకుంది. నా దేమి నేరము? నేను ఆ ఊసు తలపెట్టకుండానే ఆమె బయటపడ్డది. ఇక నేను క్షణమువేస్తే అగ్ని రగిలి తీరుతుంది. నేను చేసేది చెడ్డపని కాదు. కక్కర్తిపడి కాని పనులుచేసిన కన్న గౌరవముగా బ్రతికేదారి చూపినాను. దాని నుదుటివ్రాత ఏలాగుంటే ఆలాగు జరుగుతుంది.

(వెళ్ళును)

—(ఆ రో రం గ ము)—

పాత్రునింట్లో పాత్రుడు.

పాత్రు—నేను వీళ్ళని పోషించడ మేలాగు? మునుపు ఒక్కడినే ఉండేవ డిసి గనుక అప్పో సప్పో చేసి తంటాలు పడేవాడిని. ఇప్పుడో—With so many mouths to feed! by Jupiter,—they are quite a legion— ఏమి చెయ్యవలెనో తోచకుండా ఉంది. ఎంతో దూరము నుంచి ఒకపాత encumbrance వచ్చి నెత్తిమీద పడ్డది, పెళ్ళాడిన పెళ్ళాము, తగిలివేస్తే వాటిపోయేది కాదు, అందు పైని పిల్లలు— అసలుమీదపడ్డి లాగు ప్రతి సంవత్సరము పెరిగిపోయినారు; కడుపున పుట్టినవాళ్ళు, కాటిని పెట్టలేను— ఇప్పు డీ wife ను ఏమి చేయవలెనో చెప్పే మహాత్ము డేడీ? ఉమాకాంతము కొంద రాడవాళ్ళకి చదువు చెప్ప డానికి European Mistress కావలెనని చెప్పినాడు. ఇ దా పనిచేయగల్గితే నెలకి నూరురూపాయాలు ఇవ్వడాని కొప్పుకొన్నాడు By Jingo, that is a good idea. రెబెకా ఇందు కొప్పుకోదా? అడిగితే తెలుస్తుంది. Rebecca, my dear, my love—

రెబె—What for?

పాత్రు—నేనొక plan వేసినాను, ఏమని చెప్పుదును! మనపిల్లలు చావడానికి సిద్ధముగా నున్నాను.

రెబె—ఏమి ?

పాత్రు—తిండి లేక మాడి. They are actually starving.

రెబె—What am I to do ?

పాత్రు—You can save them తలపని తలం పుగా మంచి తరుణము తారసిల్లింది.

రెబె—How is that ?

పాత్రు—మనపొట్ట గడవడాని కొక సూత్రము కని పెట్టినాను.

రెబె—What is that ?

పాత్రు—నీవు Mistress కావాలి.

రెబె—Mistress ? ఎవరికి ? Never !

పాత్రు—ఆ Mistress కాదు, Master—Mistress అంటారే, ఆ Mistress. ఇప్పు డీడ్డొళ్లో నవనాగరికులు కొందరు బయలు దేరినారు, వాళ్ళు తమ పెళ్ళాలకి ఇంగ్లీషు చెప్పించవలెనని అనుకొంటున్నారు. నీవు వాళ్ళకి Mistress వి కావలెను.

రెబె—No, I won't.

పాత్రు—Indeed, you will, my dear.

రెబె—What will you do ?

పాత్రు—శింటాను.

రెబె—What ?

పాత్రు— I will only eat; I will eat to please you, dear.

రెబె — Never!

పాత్రు— Always your obedient servant గంగా రామ పాత్రో.

రెబె— I shall be hanged if I do.

పాత్రు— I shall be blown if you don't. ఇటు విను dear! ఈవిషయములో Full Bench decision ఉంది.

రెబె— ఏమని ?

పాత్రు— Phillip's Concordance of Criminal cases లో ఏమన్నాడంటే "Husband is wife's property" అంటే పెనిమిటి భార్యసొత్తన్నమాట.

రెబె— అయితే ఏమంటావు ?

పాత్రు— నీవే సంసారము నడపాలి.

రెబె— నీవు కూర్చుండి తింటావా ?

పాత్రు— With great pleasure, Ever your most affectionate husband.

రెబె— Really!

పాత్రు— My dear, ఇటువిను. I've always held along with my friends that you are an angel. నానమ్మకము కూడా అదే. నీకు రెక్కలే తక్కువ.

రెబె— నీ ఘాట నిజమేనా ?

పాత్రు—By all the gods in Heaven, though to tell the truth, I am an atheist.

రెబె—Very well. But it is no use, నీవు తాగి అంతా ఎగురళాట్టుతా వేమో?

పాత్రు—That is certain, కాని you will go to Heaven.

రెబె—స్వర్గానికా?

పాత్రు—ముమ్మాటికి. సందేహమా? Angels స్వర్గానికి కాకుంటే నరకానికి పోతారా? What a figure! What a complexion!

రెబె—ఏమంటావు?

పాత్రు—O! ho! dazzling.

రెబె—నిజముగా?

పాత్రు—నిజమా! You have pierced a dagger in my heart.

రెబె—ఎప్పుడు?

పాత్రు—ఎప్పుడా? ఇప్పుడు. కత్తంటే Rodgers గాని మరొకటా? నీవు అపనమ్మక మనే కత్తిని ఈ heart లో గుచ్చివావు. Macpher son's Law of Mortgage నీవు చదివుంటే నాపై నింత అపనమ్మకము నీకుండక పోను.

రెబె—లేదు. నిన్ను నమ్మకపోను. ఆహా! నా husband మనస్సెంత మెత్తనిది!

పాత్రు—అయితే నీ వొప్పుకొన్నట్టేనా?

రెబె—ఒప్పుకొన్నాను; కాని You must mend your ways— తప్పతాగి అంతా పాడుచెయ్యకు. తెలిసిందా?

పాత్రు—ఆ! అంతా పాడుచేస్తానా?

రెబె—సరే. Darling, నీ plan నాకు సమ్మతమే. అలాగే తే నాపై నీకు ప్రేమ ఉంటుందా?

పాత్రు—ప్రేమా? Well I never! నీపై నాకు ప్రేమ ఉండదా? విన్నెంత ప్రేమింతునంటే words fail me to describe adequately the love I bear you. Immeasurable!

రెబె—నుంచిది. నేను పోతాను, వంట కొంచెము తరువాయి ఉన్నది. (పోవును)

పాత్రు—దీనికి నామీద ప్రేమ ఇంకా పోలేదు. ఎందుకు పోతుంది? భగవంతుడు నా కెట్టి అందము పెట్టి నాకు! (అద్దము చూచుకొని) హాయి హాయి! అచ్చంగా Apollo-like ఒక్క మీసమే తేడా నీనిని తీసివేతునా? ఇప్పుడే కాదు. పండువెంట్లుక రానీ... (తెర వాలును)

రెండో అంకము

మొదటి రంగము

పాత్రుడూ రెబకా

రెబ—నేను unmarried గానే ఉందా మను
కొన్నాను.

పాత్రు—It would have been far prefer-
able; it would have been much better.

రెబె—నిన్ను marry కావడము was an act of
great mistake for me—

పాత్రు—In this view of the case, my love,
I thoroughly agree.

రెబె—I thoroughly agree—

పాత్రు—I thoroughly agree.

రెబె—It was a great mistake to marry a
pieless pauper.

పాత్రు—The more so, my love, when you yourself had no copper.

రెబె—Tremendous sad mistake, my darling, very sad I see.

పాత్రు—In this view of the case, my love, I thoroughly agree.

రెబె—Love లో మొకటి stage చాలా charming గా ఉంటుంది- whispers, hugs and kisses

పాత్రు—The charm is not so great as soon as you become a Mrs.

రెబె—The case becomes more complicated on the contrary—

పాత్రు—In this view of the case, my love, I thoroughly agree.

రెబె—You may give me a thousand kisses and be mine for ever.

పాత్రు—అంత కన్న something more substantial నానోట్లో పడాలి.

రెబె—You are as wise as Solomon, though not so rich as he.

పాత్రు—In this view of the case, my love, I thoroughly agree.

రెబె—మన marriage వల్ల లాభ మున్నట్లు తోచడే!

పాత్రు—Why annually మన కుటుంబము పెరుగుతున్నదే!

రెబె—ఇందులో difference of opinion there may be,

పాత్రు—Whatever difference of opinion there may be, in this view of the case, my love I thoroughly agree.

రెబె—వద్దెనా ఉపాయము చూడవలెను to make both ends meet.

పాత్రు—They will meet; Extremes always meet.

రెబె—హాస్య మాడుతూన్నా ననుకొంటున్నావు కాని వట్టిమాటలతో కడుపుమం తారుతుందా?

పాత్రు—నిజమే—“కల్లావు జల్లితే కార్చిచ్చారునా” అని తెలుగుసామితె.

రెబె—నా నౌఖరీ వాళ్లు తొలగించినారు— వాళ్ళిప్పుడు పెద్దపెద్ద పుస్తకాలు చదువుతూన్నారు. Shakespear, Milton, Saintsbury, Bradley నాకు కొరక బడవు. నాకు తెలిసినదంతా చెప్పినాను. ఇకేమి సాధనము?

పాత్రు—నీకు సాధనాంతరము తోచకుంటే నన్నదైనా పని చేయుమంటావు కాబోలు?

రెబె—నీ వేమీ చేయతలచుకో లేదు కాబోలు?
 You are a man—నే నింతకాలము సంసారము సాగి
 స్తుంటే. నీవు కాలుమీద కాలు వేసుకొని కూర్చుండ
 మరిగి గడపదాటకుండా కాలక్షేపము చేస్తున్నావు. ఎంత
 కాలమీలాగుజరుపగలను? I am a woman for a' that.

పాత్రు—ఎప్పుడూ ఈలాగు జరుగవలెననే నా అభి
 ప్రాయము.

రెబె—Shame! Fie upon thee!

పాత్రు—నిన్ను పోషించ లేనిదానవు why did
 you marry me?

రెబె—నేను నిన్ను పోషించవలెనా? O dear,
 dear, ఆడది మగవాడికి కూర్చోపెట్టి కూడు పెట్టవలెనా?

పాత్రు—మగవాళ్ళకి పని లేనప్పుడు ఆడవాళ్ళు
 గడించి అన్నము పెట్టవలెను, లేకుంటే సరహత్యాపాపము
 తగులుతుంది.

రెబె—ఆముచ్చట యిన్నాళ్లూ తీరిందిగా? నా చేత
 నైనంత తెస్తూన్నప్పుడు సంసారము క్లుప్తముగా నడిపి
 డబ్బు వెనుక వేయవలెను కాని, ఎవరైనా నీలాగు శుష్పతాగి
 తగులవేస్తారా?

పాత్రు—నే నలాగు చేయకుంటే నీకు స్వర్గ
మేలాగు వస్తుంది?...అక్కడికి పోయేటప్పుడు నన్ను నీవెట
తీసుకొని పోతావా?

రెబె—స్వర్గానికా? నేను వెళ్లడ మేలాగు?

పాత్రు—నావంటివానికి కూడూ గుడ్డా పెట్టితే
పుణ్యము వస్తుంది, అది నిన్ను స్వర్గానికి తీసుకొనిపోతుంది-

రెబె—Indeed! I don't want it.

పాత్రు—నీకు వెళ్ళక తప్పదు.

రెబె—నే నెప్పుడూ వెళ్ళను. ఈ plea మీద నీ
వింటో కూర్చుండి హాయిగా మెక్కువా మనుకొంటూ
న్నావు- నీ సంగతి తెలిసింది.

పాత్రు—తెలిసిందా? నీబుద్ధేమిటి! సరే, darling,
నీకంతా బోధపడ్డది కావున నే నిక దాచడ మెందుకు?
నిజము చెప్పుతూన్నాను, నాకు పనిచేయడమంటే తలనొప్పి-

రెబె—అబద్ధము-It is a lie.

పాత్రు—అది lie కావచ్చును, కాని ఆమాట నీవు
నాయెగుటనడము న్యాయము కాదు- నీకు తెలిసింది కనుక
నిజము చెప్పుతాను. To tell you the truth, నాకు
practice రావడము లేదు. న న్నేమి చేయుమున్నావు?

రెబె—నీవు చదువవు, ఒకరు చెప్పితే వినవు, practice
రమ్మంటే ఏలాగు వస్తుంది? Effort లేకుంటే కార్య
మేలాగు ఫలిస్తుంది?

పాత్రు—నా కిలుకు నీకు తెలిసింది. సమూలమూ అవగాహన చేసుకొన్నావు. నేను చెప్పవలసినదే లేదు.

(లోపల—అ క్యూగారూ)

ఇదెవరు? ఆడగాని కంఠములా గుంది-(పైకి) My dear నీవు వెళ్ళి వంటపని చూడు-ఎవరో client వచ్చినట్లుంది-(రెబెకా పోవును)

పాత్రు—Boy! cook! Butler! ఎవ రొచ్చారో చూడు-ఒకడూ పలకడూ! వాళ్ళదా తప్పు? నొఖరు ఒక్కడే-వాడే అన్ని పనులూ చేస్తాడు-ఇంటిలోలేడు కాబోలు. ఎవరది? లోనికి రావచ్చు.

(సరోజిని వచ్చును)

(తనలో) ఇ దెవరై? మనిషి బాగానే ఉంది.

సరో—మీరేనా పాత్రుడు గారు?

పాత్రు—ఔను, నేనే. కాని case ఏమిటో చెప్పకుంటే నా opinion ఇవ్వను. Forgery? perjury? chicanery? Breach of trust? Criminal misappropriation? Culpable homicide? Murder?

సరో—సన్ను చెప్పనియ్యి రేమి ప్రార్థనము? case ఉన్నమాట నిజమే. రేపుసాయంత్రముమీరు మా యజమానురా లింటికి వస్తే కేసు ఆమెనోట స్వయముగానే వినవచ్చును.

పాత్రు—నీ యజమానురా లెవరు?

సరో—స్వర్గస్తుడైన మాధవరావుగారి భార్య.

పాత్రు—Oh! widow? ఏ తే will case అవుతుంది. సరే-వారి లెక్కడ.

సరో—ఈ హైరోడ్డు వెంటా ఉత్తరానికి కొంతదూరము వెళ్ళవలెను.

పాత్రు—(నోటుబుక్కులో వ్రాసుకొనును) హైరోడ్డు.

సరో—అక్కడ దేవాలయము కనపిస్తుంది.

పాత్రు—సరే, దేవాలయము.

సరో—దానికి దక్షిణముగా ఒక చెరువుంది.

పాత్రు—దక్షిణము, చెరువు.

సరో—దానికి తూర్పున లాంతరు స్తంభముంటుంది, అక్కడికి కొంతదూరాన కాఫీవోట లుంది; దాని కెదురుగుండా పెద్దమేడ అగుపడుతుంది-అదే వారిల్లు.

పాత్రు—సరే-ఏన్ని గంటలకి వీలుంటుంది?

సరో—పొద్దు కుంకేసరికి రావచ్చును-కొంచె మాలస్యమైతే చాలా అనుకూలముగా నుంటుంది. ఆమె యింటి వద్ద ఉంటారు.

పాత్రు—నా కీరోజున చాలా cases ఉన్నవి, ఊపిరి సలుపదు-రేపు కొంచెము తెరిపి ఉంటుంది.

సరో—నే డామెకూ తీరిక లేదు-చుట్టాలు యింటి నిండా ఉన్నారు-రేపు మధ్యాహ్నము బండిలో అంతా బయలుదేరి పోతారు. అటుతర్వాతనే మిమ్ము రమ్మన్నాను.

పాత్రు—Right ho! ఆలాగే వస్తాను. Widow's case కదూ? వేగమే వస్తాను.

సరో—దయచేయండి-ఇం కొక్క మాట-కోర్టునుంచి తిన్నగా అక్కడికి రాకండి, మీ కాయాసముగా నుంటుంటే దేమా? ఇంటికి వచ్చి కాస్త నేద తీర్చుకొని నీమాజామా తొడుక్కొని నీటుగా రండి. (నవ్వును)

పాత్రు—దిద్దుకొని తీసుకొని రావడమునకూ case కి ఏమి సంబంధము?

సరో—గట్టిసంబంధ ముంది-వచ్చినతరువాత మీకే తెలుస్తుంది. (నవ్వి) నాకు సెలవు.

పాత్రు—Many thanks, good bye, madam
(ఆమె పోవును)

Case తత్వము చిత్రముగా నుంది...నీటుగా దిద్దుకొని రమ్మన్నది... Can it be illicit love? అలాగైతే వెతకి వెతకి మంచివాడినే కనిపెట్టింది...ఇదంతా నా beauty ప్రభావమే...ఇది నా ప్రాణాలమీదికి తెస్తూన్నది-చూచినవాళ్ళంతా love చేయడమే కదా? I am quite disgusted with this అందము. (పోవును.)

—(రెం డో రంగ ము)—

ఇందుమతి పడక గది—ఇందుమతీ సరోజినులు.

ఇందు—సఖీ-అదిగో ! అదిగో !

సరో—ఏమి టది ?

ఇందు—అపూర్వమోహనమే ! ఆ సుందరమూర్తి !
ఏ మందము ! మీసాలు మన్మథుని విండ్లు ; ఆ చెవులు
తాజా జిలాబీలు ; ఆముక్కు కృష్ణమూర్తిచేతి వేణు ; ధ్వని
మాత్రము లేదు, అదే తేడా.

సరో—ధ్వని లేకపోవడ మేమి ? నిద్దురలో అప్పు
డప్పుడు ధ్వనిచేస్తూ ఉంటుంది ; అది వేణుగానమువలె చెవి
కింపుగా ఉండకపోవుచును. గాదముమాత్ర ముంది.

ఇందు—అతని మాటలు చెవులకి తేనెతేటలు
నుమా !

సరో—పెళ్ళికొడుకు నీకు నచ్చినా డన్నమాటే.

ఇందు—నచ్చడమా ! ప్రేమ ఏలాటిదో నీకు తెలి
యదు, నచ్చడమే కాదు, అంతకన్న ఎక్కువ-సఖీ-అతనిని
చూడగానే నాకాళ్ళు జారినవి, ఇప్పుడు నేను ప్రేమనదిలో
మునిగిఉన్నాను. అడుగుకు చేరుతూ పైకి వస్తూ మునిగి
తేల్తూన్నా నన్నమాట! నేను నాలో లేను ; నిజంగా నేను
లేనట్లే-లే నన్నమాట.

సరో—అదేమిటి ! నాకళ్ళకు కనబడుతూ లేనంటా వేమి !

ఇందు—నీ కేవీఁ తెలియదు-నీయెదుట నున్నదీ, నీకు కనబడుతూన్నదీ నాశరీరముమాత్రమే; దానిలోపల హృదయ మనే పదార్థము ఉంటుంది, నీ వెరుగుదువా ?

సరో—కవులు ఉన్నదనే అంటారు.

ఇందు—అది నాకు లేదు.

సరో—ఎక్కడికి వెళ్ళింది ?

ఇందు—హరించబడినది.

సరో—చొంగతనమే!పోలీసువాళ్లకి రిపోర్టుచేతామా?

ఇందు—నీ కేవీఁ తెలియదే...నామాట విను. నా మనస్సుయొక్క స్థితిసబట్టి చూస్తే పాత్రుడుగారిని వెంటనే పెళ్ళాడి తీరవలెను, అతి జరుగురు, ఆలస్యమైతే విషమిస్తుం దేమో ?

సరో—అలా గతనితో స్పష్టముగా నీవు చెప్పి యుం డవలసింది.

ఇందు—స్పష్టము గా చెప్పితే కవిత్వము కాదే !

సరో—కవిత్వము లేకుంటే వీడపోయె, కార్యము నెరవేరి యుండునే. ఇప్పు డేమంటే ఏమి లాభము?

ఇందు—నీవు నా ప్రియునిదగ్గరికి పోయి “మిత్రమా! ఇంకేమి చెప్పగలనని” చెప్పి రావే. నామనస్సు స్థిమితపడు తుంది.

సరో—నే నేమీ చెప్పలేను. ఉత్తర మిస్తే యిచ్చి వేస్తాను.

ఇందు—ఉత్తరమా? ఔను-నా కది తట్టలేదు. ఏమి చేయవలెనో తోచనే లేదు. నిధర్తాన చెప్పినావు. వ్రాయనా?

సరో—నీ కెలాగు తెలుస్తుంది? ముక్కుపచ్చలారని ముద్దరాలవు. లోపలికి పోయి ఉత్తరము వ్రాయు; నేనూ సిద్ధంగా నుంటాను... అయ్యో బాబో!...నా పెళ్ళి కే తంటా లూ పడలేదు కాని నీ పెళ్ళి కూర్చడములో నా నరములు తెగుతూన్నవి. వెళ్ళు, వెళ్ళు.

ఇందు—ఉండుండు - కొంచెము కవిత్యము చెప్పు తాను-పాత్రుడా! పాత్రుడా! ఆహా! ఎంత తియ్యని పేరు! ఆవేషమో! బాలక్ష్మణుడే, నవనీతచోరుడే! ఏమీ తక్కువ లేదు. ఆకంఠధ్వని—అచ్చముగా వీణానాదమే. ముక్కు భువనమోహనము. ఓహో! పాత్రుడా! నీ వేష మింపు, నీపేరు సొంపు, శారీరము మనోహరము, అన్నిటి కన్న ముక్కు సర్వహరము. హాయిహాయి!

సరో—ఈమె మతి పోయింది, పిచ్చై తినట్లున్నది... నాకూ ఇంచుమించుగా అలాగే ఉంది. ఇదే కాబోలు వలపు సొలవు-అతనికి మాత్రము మత్తి సిమితముగా నుంటుందా? అతడూ మనుష్యుడే. కనుక ఈమెరొట్ట నేతిలోపడ్డది-నావల పుకాడు జడభరతుడు, వ్యర్థుడు, వట్టిమొద్దు, శుద్ధపశువు, అడ విమ్మగము; అయినా నాగ్రహచార మేమోకాని నామన

స్వతనిపై కే పోతూన్నది-ఇందుచేతనే వలపు గుడ్డిదంటారు...
 ఇందుమతికి పెళ్ళి కాగానే నాపెళ్ళి...మాయిద్దరి అదృష్ట
 మేలాగుందో తెలియదు....(పోవును)

—(మూ డో రం గ ము)—

ఉమాకాంత మిల్లు—భార్యాభర్తలు.

ఉమా—ఇదిగో విను—ఇరుగుపొరుగువాళ్ళు మనని
 వెలివెయ్యడానికి నిశ్చయించినా రట. పెళ్ళియీడు వచ్చింది
 పిల్లకి, ఇక పెళ్ళిచేయకుంటే మన ఆబోరు దక్కదు.

సువే—దాని ఘోష మీ కెందుకు ?

ఉమా—చేయక తీరదంటావా ? లేదా ?

సువే—మనము చెయ్యకపోతే అదే చేసుకొం
 టుంది...ఉక్కగా ఉంది, కొంచము విసరండి... ఊపిరి
 సలుపలేదు (న్యూస్ పేపరు తీయును)

ఉమా—అది చేసుకోకుంటే ?

సువే—పోనీ-ఆ రుమా లివ్వండి ఈలాగు.

ఉమా—చేసుకొంటుందో లేదో తెలియాలి.

సువే—అసలే చేసుకో నంటూన్నది-తలుపు వెయ్యం
 డి, వేడి draught వస్తూంది. శ్శు...అబ్బబ్బా!

ఉమా—(వేసి) పెళ్ళాడక ఏమి చేస్తుంది ?

సువే—ఉద్యోగము... ఆకుర్చీ దగ్గరగా లాగండి,
కాళ్ళు పెట్టుకోవాలి.

ఉమా—ఉద్యోగము చేస్తుందా ఆడది ?

సువే—అందులో ఆశ్చర్య మేమి ? చదువుకొన్నం
దుకు సార్థక మేమి ? ఆడవాళ్ళుద్యోగము చేయకుంటే
ఘోషా ఆసుపత్రు లెలాగు అభివృద్ధి చెందుతవి ? గరల్స్
స్కూల్లేలాగు సాగుతవి ? మన దేశము బాగుపడడ మేలాగు ?

ఉమా—చదువుకొన్న వాళ్ళుద్యోగమే చేయవలెనా ?

సువే—ఔను-మనపిల్లని తెలిగ్రాఫ్ డిపార్టుమెంటు
లోనో మెడికల్లోనో ప్రవేశపెట్టుదా మనుకొంటున్నాను-
ఉద్యోగము దాని కిష్టము లేకపోతే మీ ఘరణ ఉంది కదా ?
హాయిగా యింట్లో కుడిచి కూర్చుంటుంది-జోడుతాడు జారి
పోయినట్లుంది-గట్టిగా కట్టలేదా ఏమి ?

ఉమా—(కట్టి) మీ యిద్దరిఊహ నాకు సచ్చలేదు-

సువే—Pooh ! మీ యిష్ట మేమిటి ? మీ పెద్దరిక
మెవ రొప్పుకొంటారు ?... వీధులోకి వెళ్లుతాగా ? ఇంట్లోనే
ఉంటారా ? ఎందు కీ వ్యర్థప్రశంస ?

ఉమా—వెళ్లవలెననే ఉంది-వెళ్ళనా వద్దా ?

సువే—వెళ్ళొచ్చు కాని పొద్దు కుంకేసరికి రావలెను,
నా నవల కొంత dictate చెయ్యవలెను, ఉండిపోయింది-

ఉమా—పగలంతా కచేరిలో తెగవ్రాసి వేళ్లు నొప్పి
పెట్టినవి- రేపు ఆదివారము కనుక వ్రాయవచ్చును-

సువే—మీకు laziness బలుస్తూంది-నవల పూర్తి కావచ్చింది, నాయికానాయకులు దూరాన ఉండిపోయినారు-వాళ్ళిద్దరినీ ఒకదగ్గర చేర్చడము కష్టముగానుంది-నాయకిని చంపుతే tragedy అవుతుంది; నాయకుడు చస్తే comedy అవుతుంది; ఏమి చేయడానికి తోచకుండా ఉంది...Novel మొత్తమీద ఏలాగుం దంటారు?

ఉమా—చాలా చక్కగా నుంది, కాని నాకేమీ బోధపడలేదు.

సువే—నుట్టితలకాయ! అదిగో పిల్ల ఏడుస్తూన్నట్లుంది, వెళ్ళి పాలుపోయండి. Idiot! నిన్న అమాంతముగా పిల్లని చంపివేసియుందురు-ఇన్నాళ్ళయింది పాలు పోయడమే తెలిసిందికాదు - ఏమి చేళ్ళ ఆడపిల్ల ఎంతో చక్కగా పోస్తుంది-అంతపాటి తెలివితేటలు లేవు-మగవాళ్ళట, మగవాళ్ళు! ఈపాటి తెలిసింది కాదు.

ఉమా—ఏమి చేయు మన్నావే, నాకిది ఎవ్వరూ చెప్పలేదే-

సువే—ఈ తెలివితక్కువమాట తెవరు నేర్పినారు? ఓటి కుండలాగు వాగడము చేతనాను-నేను పికారు వెళ్లవలెను. పిల్ల రోజురోజుకీ చిక్కుతూంది, మీరు బలిసిపోతూన్నారు-

ఉమా—కేవలమూ నీకృప, నాయత్నము లేదు.

రామ—ఇంటిలో కొన్ని పనులు చేయడానికి మేమూ, ఇంక కొన్ని చేయడానికి మీరూ అని భగవ ద్విలాసము, ఇదరమూ సృష్టిలో కావలసిన వాళ్ళమే—

సుకే—భగవంతుడు నియమించిన భేదమే కాక మీరు మరికొంత కొత్త భేదము కల్పించి మమ్ము దిగతొక్కి ఇళ్ళలో కైదుచేసి మీరు విచ్చలవిడిగా తిరుగుతూ మేమే ప్రయోజకులమని విర్రవీగుతూన్నారు - మీలాగే మాకూ స్వేచ్ఛ యిస్తే మీప ప్పడకదు.

రామ—ఇదొక భ్రమ- విచ్చలవిడిగా మేము తిరిగి నందువల్ల మాకు వచ్చిన లాభము చెప్పనా? పదిమందితో కలియడము, వాళ్లతో అక్కరకుమాలిన సంబంధములు కలుగజేసుకోవడమూ, వాళ్ల దుర్గుణము లలవాటు చేసుకోవడమూ మాకబ్బుతవి. ఇంటివద్ద మీలాగే మేముంటే ఖర్చు తక్కువ, పూచీ తక్కువ, గౌరవము నొచ్చు. ఇంకో విశేషముంది. మేము పదిచోట్ల తిరిగివచ్చినా ప్రతివిషయము లోనూ మీ మాట కెదురాడలేము కదా- చిన్నతనములో చీటికీ మాటికీ చిర్రూబుస్సు అనే మగడు, అత్తగారూ, తక్కినవాళ్లన్నూ కొంతకాల మయ్యేసరికి మీకు లొంగి పోతారు. మీచేయి కిందు వ్రుషులచేయి మీదు అనడమే కాని అన్ని విషయములా మీమాటే నెగ్గుతుంది. మా కేమో సర్వాధికార మున్నదని పేరేకాని నికరానికి చూస్తే మీకు దాసులవలెనే మెల్లగుతాము- మీశక్తి చాపకింద నీరులాగు

సర్వత్రా) కనబడకుండా ప్రసరిస్తుంది. మాశక్తి మొదట పెరిగినట్లుండి తుదకి తగ్గుతుంది- గృహస్థాశ్రమమం దిదొక సర్వతోముఖమైన ధర్మము. మీరు పేరుకి పరతంత్రులు పనికి స్వతంత్రులు; మేమో పేరుకి స్వతంత్రులము, పనికి పరతంత్రులము- వివేకమున్నవారిమాట మీదు, మూర్ఖుల మాట కిందు; ఇందు నయస్సు, లింగమూః గణింపబడవు: అన్ని కుటుంబాలలోనూ ఇలాగే సంభవిస్తుంది.

సుకే—కార్యసాధన మందు మీరు చారా గడుసు వాళ్ళు, మమ్ము బెల్లించి ఏలాగో మీమాట సాధించుకొంటారు.

రామ—అయ్యో బాబో! మీమాట నెగ్గకపోతే చీడ వురుగులాగు పొగలూ రాత్రీ మమ్ము కొరికి చంపరా? అదే దెప్పడము, అదే మూతివిరుపులు, అమగడుగుకీ తట్టాబుట్టా మామీద పారవేస్తారు. మీమాటచొప్పున నడువక మే మేచెరువునీళ్ళు తాగగలము?

సుకే—అదే నిజమైతే మనకిద్దరికీ తగాదా లేకనే పోవును. గృహస్థు అన్నవాడు సంసారము నడుపుకోవలెనా వద్దా? అప్పో సప్పో చేసి అన్నిఖర్చులూ పెట్టుకోవలెనా? మీ రాలాగు చెయ్యక నేను గడించుకొన్న నాలుగురాళ్ళూ ఇమ్ముంటున్నారే?

రామ—ఆయముకన్న వ్యయము హెచ్చినప్పు డేమి చేయుమన్నావు? ప్రతీనెలకూ అప్పు చేస్తూంటే తీర్చడ మేలాగు? జీతము రాళ్ళు తప్ప వై నొకవైసా వచ్చే సాధ

నము లేదు- ఖర్చు జీతమును మీరిపోతూన్నది- నేను గృహ
స్థుడ, నీవు గృహిణివి కావా? సంసారము సాగించే పూచీనీకు
మాత్రము లేదా? ఇద్దరమూ సంసారశకటమునకు చక్ర
ముల వంటివాళ్ళమేనా? రెండుచక్రాలూ నడుస్తేనే కాని బండి
కదులుతుందా?

సుకే—స్త్రీవిత్తము నాశిస్తున్నారా? ఇదామీపౌరు
షము? తక్కువజీతము గల పని చేయడ మేమి? హెచ్చు
సొమ్ము వచ్చేదే చేయకూడదా?... ఇన్నిమాట లెందుకు?
నాసొమ్ము మీ కివ్వను- సంసారము నడుపుతే నడపండి,
లేకుంటే మానుకోండి, అందరమూ పస్తుందాము.

రామ—అంతకన్న నాకు సన్యాస మిప్పిస్తే నీకు
నయము- పస్తుండడము మనకు చేతనౌతుంది కాని, ఈ
పిల్లలో?

సుకే—ఒక రిప్పించడ మేమి? మీరే పుచ్చుకోండి-
పెళ్లాముమీద కోపమువచ్చి ఎందరు సన్యాసులు కాలేదు?
అందులో మీరొకరు.

రామ—ఇదే కదా నీకు నాపై అభిమానము? చదువు
చెప్పించినందుకు చక్కగా బుద్ధిచెప్పినావులే. ఈపిల్లలు నీపిల్ల
లైతే పస్తు పడుకోక పెట్టుతావా? పట్టుదలే ప్రధానముగా
చూసుకొన్నావు కాని భర్తకి భార్య చేదోడువాదోడుగా
పండి కుటుంబయాత్ర సాగించవలెనని ఎరుగవా? పస్తు పెట్టు
మన్నావాపిల్లలని? సన్యాసము పుచ్చుకో మన్నావా నన్ను?

ఇంతగర్వమునీ కుండదగునా?...నిన్నన్న పనిలేదు- స్వయం
 కృతాపరాధానికి తగినశాస్తి చేసినావు లే...నీమనసుకి
 నచ్చినట్లు నేను జరుపుతే ఊరకుంటావు, లేకుంటే ఎదురు
 తిరుగుతావా? అందరూ చావగా మిగిలిన బిడ్డ లిద్దరే గా?
 వాళ్ళని చూడలేవా?

సుకే—సవతితల్లిని కనుక మీరేమన్నా ఎవరైనా
 నమ్ముతారు-డబ్బు తెచ్చినన్నాళ్ళు అంతా ఖర్చు చేస్తూంటే
 మీరు కన్ను మూసినతరువాత నాగతి ఏమి కావలసింది?
 ఇప్పటి వరకూ గాజుల బేరము భోజనానికి సరిపోతూంది,
 ఎర్రని ఏగాణి వెనుక వేసుకో లేదు కదా? మీపిల్ల లిద్దరూ
 రెక్కలు పచ్చినవాళ్ళు కనుక వారిదారిని వా రెగిరిపోతారు,
 మిగిలినదాని నొక్కరైనే; మీపేరు చెప్పుకొని నేను నీళ్ళ
 బిందెలు మోసుకొనో, లేకుంటే ఏవ రింతునా వంటకి కుదురు
 కొనో జీవనము చేసుకోవలసివస్తుంది. అలాంటిగతి పట్ట
 కుండా ఉండేటందుకు నాడబ్బు వెనుక వేసుకొంటున్నాను.
 అదిచూస్తే మీకందరికీ కన్నెర్రగా ఉంది. మీస్థితిని మొదట
 నుండీ చూసినదాన నౌటచేత వెలుగుండగానే వెతకుకొంటు
 న్నాను. నే నెవరికీ నాఘరణ యివ్వను, ఏ బాంకిలోనో వేసు
 కొంటాను- స్త్రీధనముమీద మీకు హక్కు లేదు- నాజా
 గ్రత్త నేను పడపోతే నాగతి ఏమి కాను?

రామ—ఎంత దూరాలోచన చేసినావు! అన్నదమ్ము
 లకీ అక్కచెల్లెళ్ళకీ పంపకా లిప్పుడున్నవి కాని ఇకముందు

భార్యాభర్తలికి పంపకాలు పుట్టుతివి, నవయుగమాహాత్మ్యమీ
మీలాగు పరిణమిస్తుంది కాబోలు!

సుకే—డ బృన్న దగ్గిరల్లావప్పుడూ పంపక ముంటుంది,
అన్నదమ్ములకే కాదు, అక్కచెల్లెళ్లకే కాదు, అంతటా
ఇదే ధర్మము; ధనము లేకపోతే ఏతగాదాలేదు.

రామ—భక్తి, ప్రేమ, అనురాగము, ధర్మము—
అనేవి నశించి కేవల ధనమే పరమార్థ మయింది. సనాతన
ధర్మము నన్నగిల్లింది, ఆధర్మము లగ్నిదగ్ధము లైనవి. ఇక
పూర్వపశ్చిమ దేశముల భేదము నశించింది. ఏమి వింత!

సుకే—మా కళ్ళలో దుమ్ముజల్లి, మన్నిళ్ళలో
పాతిపెట్టి, చదువు చెప్పించక, బుద్ధి వికసింపనీయక నూతిలో
కప్ప లనుచేసి మూలకు నెట్టి అన్నివిషయములా మీ కను
కూలముగా వ్రాసి పెట్టుకొని మా కుగ్గుపాలనాటినుండి దానీ
ధర్మము నేర్పినారు. మేమదే ఉభయతారకమనుకొని భ్రమ
పడ్డాము. కాస్త కన్ను తెరచిచూస్తే మీ పక్షపాతబుద్ధి విశద
మయింది, మాకు స్వేచ్ఛప్రసాదిస్తే మీ ఆటలు సాగిరావు.
ఈ బానిసతన మెన్నితరములనుంచో అనుభవిస్తూన్నాము,
ఇప్పటికి తెలివివచ్చింది, మీకూ మాకూ సమానమైన
హక్కులున్నవి. మాకన్న మీరు హెచ్చుకారు, తెలిసిందా?
మీతో సరిసమానముగా మే ముండదగిన వాళ్ళము; అట్టి
హక్కులు మాకిచ్చినట్లయితే మీకూ మాకూ పొసగుతుంది.
లేకుంటే ఎవరిదారి వారిదే ..(త్వరగా లేచిపోవును)

రామ—కోండ ముదిరి ఊసరవిల్లి అయింది-ఇదే నాకు ultimatum ఇచ్చింది, అన్నంతపని చేసి తీరుతుంది; మిడిమిడిజానము కలిగిపో ఇదే ప్రహారము. నేను లేక పోయినా దానిపొట్ట అది పోసుకోగలదనే ధైర్యము చిక్కింది, ఇప్పటి ఆడవాళ్ళు మగవాళ్ళపై నాధారపడడము భుక్తి కోసమే కాని భక్తికోసము కాదు. మగవారియందు ప్రేమచే కాదు, ధనముపై ప్రేమచేత; ధన మార్జించుకొనగలిగిన స్త్రీలకు భర్త ఆవశ్యకత లేదు; ఏదో వంక పెట్టి అతని కుద్వాసన చెప్పి తీరుతారు. నాగతి యింతకు వచ్చింది. హా! పరమేశ్వరా! ముందేమి చేయదలచినావో కదా?

—(ఏ దో రంగము)—

సుహాసినీ పూర్ణేందులు.

పూర్ణే—పాడుముండా చదువు ఆచారము లన్నిటినీ పాడుచేసింది. ఆపెద్దమ్మ కేమి చెప్పినావో కాని అది వునస్సంధానాని కొప్పుకో లేదు.

సుహా—అవును. కోతిలాటివాడిని కట్టిపెడితే దాని కాపుర మెలాగు తగులబడుతుంది? ఒక రోజూ రెండు రోజులూ, జన్మ మున్నంతకాలమూ జరుగవలసిన సంబంధము కదా? దొండపండువంటి పిల్లని కాకిముక్కుకి కట్టిపెట్టినారు. మొర్రో వద్దని నేను మొత్తుకొన్నాను, అదీ కంటికి మంటికి ఏక

ధారగా పెళ్ళైదురోజులూ ఏడ్చింది; చూచినవారంతా మీ నోట్ల గడ్డిపెట్టినారు, ఎంతమంది చెప్పినా మీరు విన్నారా? మీమాటే నిల్చుకొన్నారు కాని-అప్పుడు నోరూవాయి లేనిపసిసిల్ల, అభిమా శుభిమా ఎరుగనిది కనుక ఊరకుంది, ఇప్పుడు కొంచెము జ్ఞానము వచ్చింది, మంచి చెడ్డా తెలిసినవి, మూగపశువులాగు ప్రతివిషయమునా మీ మాట చొప్పున నడవడము దానికి నచ్చలేదు-అందుచేత అమొగుడు మొగాన మొద్దులు పెట్టింది, శని వదల్చుకొన్నది, హాయిగా యిక్కడ ఉండి కాలక్షేపము చేస్తుంది-అందు తప్పేమి?

పూర్ణే—తప్పు లేదంటావా? ఈడువచ్చినపిల్ల పుట్టిం తెన్నినా శుంట్టుంది? ఇది మర్యాదేనా? ఎక్కడేనా ఉందా ఈ వైపరీత్యము?

సుహా—మగవా శ్యేమి చేసినా మారుమాటాడక గాడిదెలా గన్నింటినీ సహించి మీరే దిక్కని జోహారు సల్పే ఆడవాళ్ళున్నంతకాల మిది వైపరీత్యమే-మాకూ బుద్ధి ఉన్నది, కష్టమూ సుఖమూ మేమూ అనుభవిస్తూన్నాము. ఓర్వగలిగినంతకాల మోషిక పట్టినాము. ఇటుపైని మాకు సంబంధించే విషయములలో మా సలహా లేనిదే మీరు వ్యవహరించడముకు వీలులేదు. మమ్మడిగి మాసలహా తీసుకొని మా యిష్టము, లాభనష్టములూ, సుఖదుఃఖములూ విచారించి వ్యవహరిస్తే మీమాటచొప్పున యథావిధిగా నడుస్తాము, లేదా స్వతంత్రించి మా వ్యవహారములు మేమే

చక్కబెట్టుకొంటా మనే ఆడవాళ్ళు ఉదయిస్తే ఇందు వైప రీత్య మేమీ లేదు. ఏదో కారణముచేత యిష్టములేని భార్యను విడిచిపెట్టడము మగవాళ్లలో లేదా? అది వైపరీత్యము కాదా? ఆడది తన మగని విడిచినంతమాత్రాన వైపరీత్య మవుతుందా? ఒక భార్యమీద ఏదో నేరముమోపి రెండో దానిని చేసుకోవడము మనము చూడలేదా? అలాగు స్త్రీ లేల చెయ్యకూడదు? మీరూ మేమూ భగవంతుని దృష్టికి సమానులమే కదా? సరిస మానులలో తారతమ్యము పుట్ట డానికి హేతువేమి?

పూర్ణే—మీ వాదముచూస్తే సనాతనధర్మ మంతా తారుమారు చేసేట ట్లున్నదే? సంఘ విప్లవముసంభవించే ట ట్లుంది.

సుహా—విప్లవ మనకండి, సంస్కరణ మనండి. లోప ములు సవరించుకోవడము సహజధర్మ మవునా కాదా? స్త్రీ పురుషుల కింత వ్యత్యాస ముండడమువల్ల స్త్రీలకు చాలా సెష్టముగా నుంది, కావున సంస్కరణ మత్యావశ్యకము. ఇత రదేశముల దిక్కు కన్ను తెరచి చూడండి—అమెరికా, ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లెండు, చీనా, జపానుదేశములలోని స్త్రీ లింత అధోగతిని పడలేదు. వారందరూ కాలానుగుణముగా ఆచార వ్యవహారములు మార్చుకొన్నారు. అందుచేతనే ఆదేశము లన్నివిషయములా అభివృద్ధిని చెందినవి. భరతఖండము మాత్రము పూర్వాచారమే పరమధర్మమని సంస్కరణమును

మానుకొన్నది. ఎన్నడో వ్రాసిన శృతులు, స్మృతులూ ప్రమాణములుగా నున్నవి. తరువాత వారెవ్వరూ వాటిని సంస్కరించలేదు, రానురాను అవి శిలారూపము దాల్చినవి. ఇప్పు డేదైనా సంస్కరింప మొదలుపెట్టితే మీ రందరూ గోలుమని రవ్వపెట్టి, మార్పు మా కొద్దు, మాఱుషులు శాశ్వతములయిన పిఠు లేర్పరచినారు-అవి మాకు సర్వ శ్రేయోదాయకములు, వాటిని మార్చు నవసరము లేదని మొర్ర పెట్టుతారు-అందుచేత కనుబొమ్మమీది వె. డ్యకల వలె ఎదుగుబొదుగు లేక మనసంఘము ఒక్కరీతినే ఉన్నది...ఇప్పు డిప్పుడు ఉత్తరహిందూస్థాన మందలివారు కొంతమార్పు చేసుకొన్నారు కనుక బాగుపడ్డారు-దాక్షిణాత్యులు మాత్రము మంచీచెడ్డా ఆలోచించక పూర్వాచారములు పట్టుకొనే వేలాడుతూన్నారు. మాఉసుగు తగిలి ఈ యాచారములు మట్టిలో ఎప్పుడు కలుస్తవో అప్పుడు మన సంఘానికి మంచిదినములు వస్తవి-కూతురు పుట్టగానే గోలు మను ఏడ్పు పోతుంది.

పూర్ణే—బాగుంది - మీరంతా సంఘసంస్కర్తలు కాబోతారు కాబోలు! చెయ్యండి కొత్తీర్పులూ! తగిన మార్పులున్నూ.

సుహా—ఏదీ చేతకాక మీరు చేతులు నులుపుకొని కూర్చుంటే మేము నడుముకట్టక తీరుతుందా? మీ కేమి పోయింది? హాయిగా అధికారము చలాయిస్తూన్నారు. మా

మీద నవారి చేస్తూన్నారు-మా సుఖమంతా మీ నెదాన పెట్టి మీ కష్టము మే మనుభవిస్తూన్నాము, మీరు హాయిగా సుఖపడుతూన్నారు-కావలసినంత స్వేచ్ఛ, కాదనేవాళ్ళు లేరు. మే మేమేనా అంటే మమ్ము చావచంపుతారు-దేహ బలమొకటి ప్రసాదించినాడుగా పాడు దైవము, మా మీద దానిని వినియోగిస్తూన్నారు. ఇంకెన్నాళ్ళో సాగవు లెండి మీ ఆటలు-మా వాళ్ళంతా కన్ను తెరచే సరికి మీ భోగము బొగ్గులపా లవుతుంది. మీ ఆధిక్య ము గంటుతుంది.

పూర్ణే—(తనలో) శృతి మించుతూన్నది, ఇక నీ ప్రస్తావన ఆపడమే శ్రేయము...(పోవుచు)

సుహా—శృంగభంగ మయింది. మొగము వాచినట్లు పెట్టినాను చీవాట్లు...(పోవుచు)

—(ఆ రో రం గ ము)—

ఉమాకాంత మిల్లు—భార్యాభర్తలు.

ఉమా—నేడు బండీ ముందుగా పంపడానికి వీలుండదు, పని తొందరగా ఉంది, అది ముగినేసరికి చీకటి పడుతుంది. కాలినడకను అప్పుడు రావలెనంటే కష్టముగా నుంటుంది.

సువే—ఈరోజు నాకు బండీ తప్పకుండా కావాలి, నేను వచ్చేటప్పటికికూడా చీకటి పడుతుంది.

ఉమా—ఏమిటా రాచకార్యము?

సువే—రాచకార్యాలు మీకే కాని మా కెక్కడివి? రామారావుగారింట చిన్న Entertainment ఉంది. ఐదు గంటలకి మొదలు, ఎనిమిది కావచ్చును పూర్తి అయ్యేటప్పటికి.

ఉమా—పిల్లలమాట?

సువే—మీరుంటారు.

ఉమా—నాకు తెరపి లేదంటేనే. తలమ్మకొన్న నాకు స్వేచ్ఛ ఎక్కడిది? ఈ వేళ treasury account పోవాలి—urgent.నే నుండక వల్ల కాదు. ఏమి దారి?

సువే—సెలవుచీటి వ్రాయండి.

ఉమా—అమ్మయ్యో! సెల విస్తారా? డిప్యూటీ కలక్టరు అమాంతముగా గొంతుక కొరుకుతాడు.

సువే—జబ్బని వ్రాయండి. తలనొప్పి, జ్వరమో, వాంతులో అనివ్రాస్తే సెలవిచ్చి తీరాలి, చచ్చి తీరాలి.

ఉమా—చచ్చేటందు కొకరి సెల వక్కరలేదు. ఇప్పటిదాకా గట్టిగా నున్నానని ఎరుగును. ఇప్పుడే కచేరి నుంచి వచ్చినానుకదా, జ్వరమంటే నమ్ముతాడా?

సువే—నాకెందు కా ఘోష. బండి కావలె. నాకో సము మరికొందరు కాచుకొని ఉంటారు, వాళ్ళతో బండి మీద వస్తానని చెప్పినాను, వెళ్ళకుంటే వేళాకోళము చేస్తారు;

అసలే నేను బడాయికోరునని ప్రతీతి, దానికితోడు నేను బండి లేకపోతే నాకు పీకపోయిన టుంటుంది.

ఉమా—పోనీ, నడిచే వస్తాను- పిల్లల మాటో?

సువే—దానీ దాడిస్తూంటింది. ఆక లయితే పాలు పోస్తుంది- ఇంతలోమీరు వస్తారుగా? అన్నము తినిపించండి.

ఉమా—అంతదాకా వా శ్చేడుస్తూండవలసిందే? చంటిపిల్లని కూడ వదలి చక్కబోతావా నీవు?

సువే—ఒక్క గంటేగా? మీ రేడుగంటలికి రానే వస్తారు-అలమరలో పాలున్నవి, Stove ఉన్నది-కాస్త వెచ్చ బెట్టి పాలుపోస్తే ఆకలి తీరుతుంది, లేనా Horlicks పోయండి.

ఉమా—పిల్ల లేమైనా సరే, మగ డేమైనా సరే నీకు Engagements తప్పవా?

సువే— మే మేమయినా మీరు కచేరికి వెళ్ళడము మానినారా? పగలంతా నాపాట్లు నేను పడ్డాను కాని మీ రేమైనా తోడు పడ్డారా? ఈడొరి కాడొ రెంతో ఆడొరి కీడొ రంతే.

ఉమా—నాకచేరికీ నీ tea party కిన్నీ సాటి తెచ్చి నావా?

సువే—రెండూ అవసరమైన పనులే-

ఉమా—సరేకాని రామారావుగారికి వెలి కదా వారింట నీవు విం దారగించ బోతావా?

సువే—ఏందుకూ వెలి?

ఉమా—అతనిభార్య వితంతు వట- తగినన్ని నిద
ర్శనాలు చూపించి పెద్దలంతా వాళ్ళని వెలి వేసినారు కదా
వారింటికి మనము వెళ్ళవచ్చునా?

సువే—అన్నీ అబద్ధాలు. వైదిక బ్రాహ్మణులకు
లంచాలు (సంభావనలు) సరిగా ఇవ్వలేదని వాళ్ళీ పుకారు
పుట్టించినారు కాని ఇందు సత్యమేమీ లేదు. వారింటి
కందరూ వచ్చిపోతూన్నారు; వెలి లేదు గిలి లేదు.

ఉమా—ఏమో, వారింటికి వెళ్ళడము నాకు సమ్మ
తము కాదు.

సువే—ఆలాగైతే మీరు రాకండి- పెద్దమనిషి పేరం
టానికి రమ్మంటే పిరికివాళ్ళ మాటలు విని నేను వెళ్ళకపోవడ
మేమి పెద్దమనిషి తరహా? నేను వెళ్ళడము మానచు.

(సుకేశినీ రామచంద్రులు వత్తురు)

సుకే—చూచినావా, సువేషిణీ!

రామ—ఉమాకాంతమూ, చూడుచూడు.

ఉమా—ఏమి తుమిటి?

సువే—ఏమిటి కథ?

రామ—రామా రావుగారింటికి వెళ్ళవద్దని నా పట్టు.

సుకే—నే నాయనమాట వినక తప్పదా?

రామ—నామాట వినిపించుకోవలెనా? పద్దా?

సువే—మాటేదో చెప్పండి; మీ reasons విన్న తర్వాతే మా అభిప్రాయము చెప్పతాము.

రామ—రామారావుగారికి వెలి, వాళ్ళిట్లో నీళ్ళు కూడా పుచ్చుకో కూడదు, అందుచేత tea party కి దీనిని వారింటికి వెళ్ళవద్దన్నాను.

సువే—సరే, మీ అభిప్రాయమది. ఆమెఅభిప్రాయమేమి?

సుకే—వెలీలేదు గిలీలేదు, సారాబద్ధము- అదీకాక వారింట భోజనము చెయ్యకూడదు కాని తదితరమున కాటంకము లేదు. కనుక tea party కి వెళ్ళవచ్చునని నా అభిప్రాయము.

రామ—(సుకే||తో) నా అభిప్రాయమిది మన్నించ నక్కరలేదా, ఏమి ఉమాకాంతమూ ఊరకున్నావు?

ఉమా—నిజమే.

సుకే—మీరు వేరు, నేను వేరూ, ఎవరి అభిప్రాయము వారిది. మీరు తింటే నాకడుపు నిండుతుందా? ఏమే సువేషీ?

సువే—Quite so.

రామ—అయితే వెళ్ళు, మంచి మాటే; నా కిష్టము వచ్చిన చోటికి నేనూ వెళ్ళుతాను. ఏమి కాంతమూ?

ఉమా—బాగుంది.

సుకే—మీరూ నేనూ సమానవే?

రామ—ఇద్దరమూ వే రంటివిగా? నీమాటచొప్పున నీవు నడువు, నాకు తోచినట్టు నేనూ చేస్తాను.

సుకే—అలాగైతే మీరు చాలా disobedient husband అన్నమాట?

రామ—నీవు చాలా obedient wife అన్నమాట కాబోలు?

(సుహాసిని వచ్చును)

సుహా—ఇక్కడా ఉన్నావు సుకేశీ? మీయింటిదగ్గర నుండి వస్తూన్నాను. ఈయనా ఇక్కడే ఉన్నారా?

రామ—ఆహా-ఎందుకూ?

సుకే—ఏమి కాంతంగా రూరకున్నారు?

ఉమా—ఏ మనగలము మీ వ్యవహారాలు చూసి?

సుహా—సువేషీ, సుకేశీ, లెండి. ఇప్పటికే చాలా late అయింది-నా husband ఇంట్లో నున్నాడు. నే నిక్కడికి గావడమే ఆయనకి గిట్టదు. ఏవో కొన్ని మాటలాడినచ్చుచెప్పి నిద్రపుచ్చి ఇలాగు వచ్చినాను.

ఉమా—మంచిపని చేసినావు.

(రోజుతూ పూర్ణేంద్రుడు వచ్చును)

పూర్ణే—నా wife ఇలాగు వచ్చిందా?

సువే—ఇక్కడ ఉంది, ఎక్కడికీ పారిపోలేదు.

సుహా—ఇంతలోనే ఏమి పుట్టి ములిగింది? రవ్వంతైనా decency వద్దా? Ill-bred folk! Dunces!

(సూర్యనారాయణ సుభాషిణి వత్తురు)

సూర్య—నీ వక్కడికి వెళ్ళవల్ల కాదు-

సుభా—నేను వెళ్ళక మానను మీ రేసున్నాసరే.

సూర్య—వెళ్ళవద్దు.

సుభా—చాలు, ఊ ర కు ం డ ం డి, పెద్దమనుష్యులున్నారు.

ఉమా—ఏమిటి మీ వాదకారణము?

సూర్య—రామారావుగారింట tea party కి వెళ్ళ నియ్యనుదీనిని-

సుభా—నేను వెళ్ళక మాన నన్నాను.

సూర్య—ఏలాగు వెళ్ళుతావో చూస్తాను-

సుభా—ఏలా గావుతారో చూస్తాను-

అందరు—మేమంతా ఏకగ్రీవముగా వెళ్ళవద్దని చెప్పా తూంటే ఎందుకూ మీ కీహారము? మామాట వినకూడదని మీ కీ మూర్ఖపు పట్టేమి?

ఆడవాళ్ళు—Get away. మేము వస్తామని promise చేసినాము, వెళ్ళక తప్పము. (మగవాళ్ళని తోసి పోవుదురు)

ఉమా—అంతల్లా ఇం తయింది; వ్యవహారము రోజూ ముదిరిపోతూన్నది.

రామ—సం దేహము లేదు-వాళ్ళ కిష్టమున్న చోటికి వెళ్ళుతూన్నాను-మనమాట తోసివేసినారు-గడ్డిపోచకన్నా

కనీసము చేసినారు మనమాట, గౌరవము రన్వంతైనా లేదు. ఇదే మనము చేస్తే మహాపరాధమని పెద్దగోల చేస్తారు.

పూర్ణే—వీళ్ళు సోలెమబియ్య ముడికించి మన నెదాన పోయరు-ఇక నటుకులు తిని కాలక్షేపము చేయ వలసినదే !

సూర్య—అంతటితో తీరిపోదు - భగవంతు డిచ్చిన చెవులు రెండూ ఉంచరు.

ఉమా—కిందటి శనివారము నే నింటికి రావడము కొంచె మాలస్య మయింది; తొమ్మిదైనా కాలేదు. ఆపాశంగా వంట Column blank, అమ్మగారు మంచముమీద ఒక టంకె వేసినారు.

పూర్ణే—మీపని నయమే. నాసంగతి వినండి. ఆనాడు మాదేవిగారు తలుపేతీయలేదు, వీధి అరుగుమీద రాత్రంతా కాలక్షేపము చేయవలసివచ్చింది.

రామ—ఏపోరూ లేకుండా పండుకున్నావు - అదీ కొంత నయమే. మాఆవిడె నేను రావడము గూసి, “దొంగ దొంగ” అని కేక వేసి కుక్క నుసికొల్పితే పరుగెత్తి పోయి పరాంచోట చెట్టుకింద పండుకొన్నాను.

ఉమా—(సూర్యునితో) నీకు జరిగిన మర్యాద ఏలాంటిది ?

సూర్య—చెప్పకొంటే ఏమి ప్రయోజనము? నాకథ వింటే నక్కలూ కుక్కలూ ఏడుస్తాయి.

రామ—చెప్పుచెప్పు-అదీ విందాము.

సూర్య—చెప్పింది కేముంది? ఆలస్యంగా ఇంటికి వచ్చినానని అన్నము పెట్టలేదు-కొంచెము బెదిరించినాను, వెంటనే మూలనున్న చీపురు తీసి మూడుదెబ్బలు కొట్టింది, నొప్పి ఇంకా పోలేదు-

ఉమా—ఇంతవర కొచ్చింది, ఇంకెంత వరకూ పోతుందో! ఏవి సాధనము?

సూర్య—క్షమించుమని మొర్ర పెట్టుతూనే ఉన్నాను. మానితేనా? మరీ జో రయింది. తలుచుకొంటే ఇప్పుడు తగుల్తూఉన్నట్లుంది.

రామ—వీళ్ళ పెంకెతనము మితిమీరుతూన్నది.

సూర్య—అప్పుడే వెళ్ళి పోలీసువారికి రిపోర్టు చేసినాను.

పూర్ణ—బాగా చేశావు.

సూర్య—ఇంతవరకూ ముదిరిపోయింది, ఇక నేమీ లాభముండ దనుకొంటాను.

పూర్ణ—అయినదాని కేమి? ముం దేమి దారి?

ఉమా—నే నప్పుడే చెప్పినాను, విన్నారుకారు నా మాట; ఇప్పుడు విచారిస్తే నేమి లాభము?

సూర్య—పగండి-అందరమూ కట్టకట్టుకొని Emigrate అవుదాము-వీళ్ళజోలి మనకు వద్దు, మనదారిని మనము పోదాము.

ఉమా—వాళ్ళకి కాదు శిక్ష, మన కవుతుంది. నౌఖరీ వదులుకొని ఎక్కడికి పోగలము? పోతే పొట్టకూడో? వాళ్ల కాళ్ళా వేళ్ళా పడి బ్రతిమాలుకొందాము, ఏలాగో సంధిచేసుకొందాము- వేరేవారి తొక్కొద్దు-

రామ—నిజమే-తప్పుదారి తొక్కి నందుకు తగిన శాస్త్రీ అయింది-ఇక బుద్ధి వచ్చింది-

పూర్ణ—సూర్యమూ, ఆడవాళ్ళు చదువుకుంటే అబ్బే డేమిటో తెలిసిందా?

సూర్య—ఇదిగో చెవులు నులుపుకొంటున్నాను-ఇక నెప్పుడూ ఆప్రసంగ మొత్తను. గతకాలము మేలు వచ్చు కాలముకంటెన్. ఇది మహావాక్యము.

మూ డో అం క ము

మొ ద టి రం గ ము

పాత్రుని కచేరీగది.

పాత్రు—ముఖ మేమో అందముగా లేదు, ఎంత ప్రయత్నించినా నఖశిఖపర్యంతమూ కనబడలేదు; వయస్సు కూడా హెచ్చుగానే ఉన్నట్టు తోస్తుంది... ఐతే నేమి? బాబో, లక్షరూపాయిల ఆస్తి! మాటలా? నే నొదలను... ఊఁ. practice!... ఎవరికి కావాలి? ఇలాగు కాలుమీద కాలు వేసుకొని కూరుంటాను... నా అందము లక్షరూపాయిలు చేసింది... (అద్దము చూసి) భగవంతుడు అంద మొకటి ఇచ్చినాడు! ఏమి చక్కదనము! బలే! ఏమి కన్నామలు! మీసాలో grand! అన్నిటికంటే ముద్దుగారుతూంది ముక్కు! అచ్చముగా Grecian cut (సరోజిని వచ్చును) సరో—ఓహో! పాత్రుడుగారు!

పాత్రు—ఎవరది? ప్రియసఖి సరోజినీ, రా రమ్ము you are thrice welcome! ఏమి కబుర్లు?

సరో—మా ఇందుమతికి బొత్తిగా మతి పోయింది.

పాత్రు—Lunar-faced lunatic అయిందా ?
What is the matter, ఏమి విశేషము ? actually
mad ?

సరో—Mad, fad కాదుకాని quite as bad- నేను
కూడా కొంచెము English నేర్చుకొన్నాను లెండి ఈ
మధ్య-

పాత్రు—Very good ! ఇవి progress రోజులు
కదా ! మీరు Educate కాకపోతే ఏలాగు ? ఇది లేనందు
వల్లనే భారతవర్షము పండుకొని ఉంది . . . . అయితే నీ
mistress mad కాదా ?

సరో—మీ అందము చూసీ చూడగానే ఆమెకు
పిచ్చై తింది.

పాత్రు—ఓసరో ! ఇంతేనా ? By Ajax ఇ దబ్బు
రమా ? Oh my ! అందమంటే అందమా ? నా అందము
చూస్తే ఎవరికి పిచ్చి ఎత్తదు ? వొరసాసులు . . . తెలిసిందా ?
England లో high class ladies నా అందము చూచి
ఏమి చేసేవారో తెలుసునా ?

సరో—ఏమి చేసేవారు ?

పాత్రు—చెప్పనా ? విను. Will you believe
me ? నేను రోడ్డుమీద నడుస్తూఉంటే, ద్వారాలదగ్గర నిలు
చుండి ధపాధప్ ! ధపాధప్ !

సరో—అ దేముండో ?

పాత్రు—పడిపోవడమే. తెలియలేదూ? fainted!
మూర్ఛపోయేవారు.

సరో—భయము చేతనా?

పాత్రు — Innocent creature! తెల్సుకోలేక
పోయావు! భయముచేత కాదు. ప్రేమ—వలపు చేత!

సరో—ఏమిటి!

పాత్రు—నా అందము—నా చందము...కొంచెము
నలుపన్నమాట కాని— ఏదీ ఇటుచూచు— కృష్ణావతార
మానా? కాదా?

సరో—మీ కేమి తక్కువ? చాలా అందముగా
నున్నారు.

పాత్రు—ఓహో! గట్టి చిక్కే! నీవుకూడా కన్ను
వేస్తున్నావా ఏమి?... నేనొక్కడను, ఎందరిని భరించగలను?

సరో—లేదులేదు- నేను మనసు తిప్పకొన్నాను.

పాత్రు—మంచిపని చేసినావు ... ఇందుమతిమాట
చెప్పు.

సరో—ఆమె మీ కుత్తరము వ్రాసింది.

పాత్రు—ఉత్తరమా? Letter! Epistle!— By
Democles! ఇంతసేపూ ఇవ్వలేదేమి? తే! తే!

సరో—నాకు తెరపి యిచ్చినాగా? మీ అందము
యొక్క వ్యాఖ్యానము విననా? ఉత్తర మివ్వనా? ఇప్పుడు
కదా కాస్త తీరి కయింది-ఇదిగో లేఖ (ఇచ్చును)

పాత్రు—చెలీ, నీవు కూర్చో! నా ప్రియతమకు నీవు సఖివి కావున నాకుకూడా సఖివే-కొంచెము tiffin పుచ్చు కొంటావా?

సరో—చి త్తము, వద్దు-(కూర్చుండును)

పాత్రు—పోనీ Tea, toast, bun, roast, whiskey? Champagne? Claret! ఏమీ వద్దా?... సరే, కూర్చో నే నీడ త్తరము చదువుతాను.

సరో—చవవండి... నేనూ వింటాను.

పాత్రు—Well I never-just the thing—వాహ్వా! అందుకు సం దేహమా? Shake hands, my dear (చేయి పట్టుకొనును)

సరో—వడలండి నా చెయ్యి-ఇ దేమిటి!

పాత్రు—అదేమి? ఓహో! మరచిపోయినాను. ఈ దేశములో ఈ custom లేదు. Barbarous country అని ఊరకే అన్నానా? సరే, నీవు వెళ్ళు-We shall meet under better stars.

సరో— మమ్ము మరవకండి.

పాత్రు — మరచిపోవడమే? నిన్న! Impossible! (ఆమె పోవును) నే ననుకొన్నంతా అయింది, చూస్తాను. మొట్టమొదట ప్రియతమా, which being translated into civilized language means—O my darling! మిత్రమా! ఏమని చెప్పగలను? జన్మజన్మాలకూ, ప్రతి జీవిత

మున, మరణమందున్నా నాకు ప్రాణనాధుడవు నీవే. *
 Language ఎంత rude గా ఉంది! కాని అర్థము సుబో
 ధ్యమే. Be you my husband- ఓహో! అండు కభ్యం
 తరమా? బాబో! లక్ష రూపాయిలు! మాటలా? తరువాత
 “మీ చరణనాసి” — ఆహా! ఉత్తరము ప్రేమతేనె ప్రస
 విస్తూంది...కింద నుంచుతే చీమలుపట్టునేమో? By Jove!
 It is lucky, కాని...రెబెకా?...అదే ఆలోచించవలసిన
 విషయము. దాని నిదివరకే marry చేసుకొన్నాను. అది
 చావకుంటే ఇందుమతి నేలాగు పెళ్ళిచేసుకోవడము? చివరకు
 bigamy charge వస్తుందేమో? ఇదే చిక్కు! నాకోసము
 రెబెకా చావడాని కొప్పుకొంటుంది. దానికి నామీద అంత
 ప్రేమ-చూస్తా నేనుంటుందో - Rebecca! Rebecca! (ఆమె
 వచ్చును) My dear! చెలీ, నీవు వెళ్ళు, జవాబు రేపిస్తాను.
 (సరో|| వెళ్ళును)

రెబె—What, my dear?

పాత్రు—రెబెకా dear, నీవు చావాలి.

రెబె—నేనా? చావవలెనా? ఎందుకూ?

పాత్రు—చావాలి - You must die తెలిసిందా?
 dear, first go, and hang yourself like a good girl
 There's dear!...go.

రెబె—Why should I do so?

పాత్రు—నీకు hanging కి objection ఉంటే.

I would not insist on it. Prussic acid అనే అమృతము; పుచ్చుకో, లేదా railway engine కింద పడు; కాకపోతే dynamiteతో నీ head పగులగొట్టుకో and thus die a civilised death... ఏలా గోలాగు నీవు చచ్చిపో- అంతకన్న ఎక్కువచేయనక్కరలేదు. చస్తేచాలు- నీవలాగు చేస్తే I shall be infinitely obliged to you ever afterwards.

రెబె— I care a jot for it. చావడానికి నాకు చాలా objections ఉన్నవి.

పాత్రు— సెజమే! By St. Augustine నీకు objections ఉంటవని ఎరుగుదును. అలాగు చేయకపోతే ఇప్పుడేమి సాధనము? వేరుపాయము లేదే.

రెబె— నే నెందుకు చావాలి, ముందరి చెప్పు.

పాత్రు— నీవు చావకుంటే ఇప్పుడు చిన్నమెత్తుపని జరుగదు.

రెబె— Dear, Am I a thorn in your side? నేనే వండుకొంటున్నాను, అంత నొఖరీ చేస్తున్నాను. హిందూభార్యలాగు ఇంటి పని అంతా చేస్తున్నాను.

పాత్రు— That's true అది నిజమే. నీవు సాక్షాత్తు లక్ష్మీవే; కాని, ముఖ్యమైన విషయ మేమంటే— నీవు చావకుంటే నీను లక్షరూపాయాలు lose అవుతాను.

రెబె—అ దెలాగు?

పాత్రు—నాకు ఒక గొప్ప వివాహసంబంధము కుదిరింది, షెల్లీకూతురు is a widow, సంవత్సరానికి income ఒక లక్ష రూపాయిలు. Is it not a lucky job?

రెబె—లక్ష రూపాయిలే!

పాత్రు—ఔను. One lakh of rupees. నీవు నా మీద దయఉంచి చచ్చినట్టాయెనా darling, నేను నీకు యావజ్జీవముగా దాసుడనై యుంటాను. నిన్నెంతో ప్రేమిస్తాను.

రెబె—నేను చచ్చినతరువాత నీ ప్రేమ ఎవరికి కావాలి?

పాత్రు—నిజమే. నీకు గట్టి సందేహమే కలిగింది. ఏలాగు నచ్చ చెప్పడము!... ఇదిగో నీవు చచ్చినట్లయితే నీకు గొప్ప గోర కట్టిస్తాను, రెండో Taj Mahal తయారు చేస్తాను, బాణసంచ కొల్పిస్తాను, Acetyline lamps తో funeral procession జరిపిస్తాను, European Concert తెప్పించుతాను, లేకుంటే Australian string band రప్పిస్తాను.

రెబె—ఇదంతా నిజమే, కాని మనిషంత మనిషిని నిండు ప్రాణముతో చావడ మేలాగు? నేను చావలేను.

పాత్రు—అయ్యో! స్త్రీ లెంత unreasonable గా ఉంటారు! ఏవిధాన్నైనా చావవా? నాకు లక్షరూపాయిల సప్తము కలిగిస్తావా?

రెబె—చావకుండా ఉండే సాధన మేదైనా ఉన్నదా?

పాత్రు—నా కేడీ తో చలేదు.

రెబె—Why not divorce? If you must get rid of me, why not divorce me on a false plea?

పాత్రు—By Madagascar! that is a fine idea.

Why not divorce? Of course, you are an angel, dearest. నే నెప్పుడూ అలాగే అనుకొంటాను, అలాగే అందరితో చెప్పతూనచ్చాను. Divorce, of course, నీ మీద నేను దావా చేయడమా? నీవు నామీద తేవడమా? that is the question- కానీ ఎలాగోలాగు చేతాము, వేగము పడ. Dearest, నీవు నా దానివి, ని న్నెంతని పొగడుదును? Oh my darling నిన్ను నెత్తిమీద నుంచు కొని dance చెయ్యవలెనని ఉంది. Rom ti rom ti tom—tim, tim, tim (పోవును.)

రెబె—Fie! O! Shame! Is he a type of his nation? I hope not- (పోవును.)

—| రెండో రంగము |—

వీరేశ్వరుని కొత్తిల్లు — దంపతులు.

వీరే—చూసినావా? పాత్రుడుగారికి మా వదినకూ తగినట్లు బుద్ధి చెప్పినాను. “నల్లమంతు భాయి” అని నన్ను వెక్కిరించిన పాత్రుడుగారికి మా అన్న ఆస్తి అంతా తనదని ఒళ్లు పై తెలియకుండా మిడిసిపడ్డ మా వదినెగారికిన్నీ తగిన శాస్తి అయిందా?

సరో—నన్ను పెళ్ళాడినారు కాని నిజముగా నాపై మీ కనురాగ ముందా? లేక వట్టి విడంబన మేనా?

వీరే—నా కీయాస్తి సంక్రమించడానికి నీవేగా ముఖ్యాధారము? అట్టి నీపై నా కనురాగము లే దందువా? సరే కాని, నీకు నాయం దనురాగ మెన్నాళ్ళనుండి వుట్టింది? ఇలాగని తెలిసియుంటే ఇదివరకే ఆస్తి చేజిక్కించుకొని యుందును. రవ్వంతైనా తెలియకుండా వ్యవహరించినావు.

సరో—మీకోస మెంతో కష్టపడి కార్యము సాధించి నాను కాని ఇందుమతికి విశ్వాసఘాతకి నా తానని ఎరుగను; మీకు మొక్కు తాను-ఆమెకి కొంత ఆస్తి ఇవ్వండి.

వీరే—నీ మన సంత మెత్తనిదా? నీమాట కాదన కుండా ఆమెకు కొంత సొమ్మిస్తానులే. మును పెప్పుడేనా నల్లమందు మొదలయినవాటికి తృణమో పణమో ఇస్తూ ఉండేది. ఇప్పుడు నేనుకూడా నలనెలకీ కొంత యిస్తాను.

సరో—మీ రింకొక్క పని చెయ్యవలెను.

వీరే—అదేమో చెప్పు.

సరో—నల్లనుండు మాని వేయరాదూ?

వీరే—ఈమాట మన పూచీకత్తులో లేదే? నల్లనుండుకోసమే ఇంత విశ్వప్రయత్నము చేసినానే? దానిని విడిచి వేయగలనా?

సరో—నాకోసము వదలాలి. ఇద్దరమూ బాగుపడుతాము.

వీరే—పెళ్ళి కాగానే నెత్తెక్కడము ప్రారంభించినావా? ఏమి జలుము?

సరో—మీ ప్రియురాలికోసము ఈమాత్రపు పని చేయుమన్నాను. మీరీ పనిచేయలేరా? మంచిపని చేయుమన్నాను కాని పాడుపని చేయుమన్నానా? ఈ మాత్రపు మొర విషరాదా? మీ మేలుకే చెప్పినాను.

వీరే—సరే, నీకోసము తప్పకుండా మాని వేస్తాను.

సరో—ఇప్పుడు ధనవంతులైనారు కదా, నన్ను ఏలుకొంటారా? లేక తన్ని తగిలివేస్తారా?

వీరే—నాకు మహాపాపకాళివి కదా? నిన్ను పొమ్మంటానా? భుజములమీద ఎక్కించుకొని ఊరేగిస్తాను. నీమాట చొప్పున నడుచుకొంటాను.

—(మూ డో రం గ ము)—

పాత్రుడు గాగిల్లు. పాత్రుడు.

పాత్రు—పెళ్ళి చేసుకో నడమువల్ల ప్రయోజన మేమీ లేకపోయింది, వితంతువాస్త్రీ చేయజారింది; విధవ పెళ్ళాడితే గాని మొరటి పెనిమిటి ఆస్త్రీకి హక్కు పోతుందని ఎరుగను, రహస్యముగా సరంజాము నడిపినాను, ఎవరైనా ఎగ రేసుకో పోతారని భయపడ్డాను, ఎవరిసలహా పుచ్చుకో లేదు, తగినఫలము దాపుర మయింది. దురాశ దుఃఖానికి చేటునా నూతనవధువు వస్తూన్నది, కొంచెము కోపము నటిస్తాను. (ఇందుమతి వచ్చును) ఆహా! ఏమి ఒయ్యారము! నన్ను దగా చేసినావు.

ఇందు—ఏమి టా దగా? నే నేమి చేసినాను?

పాత్రు—Fool, ప్రత్యక్ష మవుతూంటేనే?

ఇందు—నా కేమీ కనుపించలేదు.

పాత్రు—Frying pan నుండి fire లో పడతాస్తి నావు!

ఇందు—ఏలాగు?

పాత్రు—ఆస్త్రీ ఆంతా అన్యాయకాంత మయింది. భుజాలమీద భారము పోయి, బుర్రమీది కొచ్చింది.

ఇందు—నే నేమి చేస్తాను? నాదా దోషము? పెళ్ళి?

కెందుకు సిద్ధపడాలి మీరు? న న్నెందుకు తొందరపెట్టాలి?

పాత్రు—ఎందుకో ఎయగవూ? నిన్ను పెళ్ళాడినానా నీ ఆ స్త్రీని పెళ్ళాడినానా? నీవు విసర్గ వని తెలుసుకోలేక పోయినాను. ఆ స్త్రీ అంశోరించిపోయిందే! ఓటికుండని పెట్టుకొని కాలక్షేప మేలాగు?

ఇందు—నీవు బారిస్టరువి కదా? ఇంతమాత్రము తెలిసింది కాగా? లా చదివినావో?

పాత్రు—ఈసాటి లా తెలుస్తే practice చేసుకొని యుందును. వితంతువును వివాహమాడుదునా?

ఇందు—రెండింటికీ చెడ్డ రేవడి నైనాను. ఆ స్త్రీ అగు పడకుండా పోయింది, కాపురము గడ్డలయింది. (వచ్చును)

పాత్రు—ఏడు పెందుకు? నీదారి నీవు చూసుకో, నా పాట్లు నేను పడుతాను. ఈ జన్మలో నాకు సుఖములేదు- పాడుపనులెన్నో చేసినాను-దొరసానిని పెళ్ళాడి బిడ్డలు కని దానిని divorce చేసినాను. మొదట సంపాదించిన సొమ్ముం తా తాగుదుకింద తగుల వేసినాను; brief-less barrister నై portionless widow ని పెళ్ళాడి insolvency దరి చేరినాను. ఇంకా ఏమేమో చేసినాను-ఈ పాపాల కన్నిటికీ ప్రాయశ్చిత్తము చేయించుకొంటే షోడశకళాపరిపూర్ణుడ నాతాన...నాయందు దయజూపి సెలవిమ్ము - సుందరీ! పెద్దమ్మా! నన్ను విడిచిపెట్టు-ఇక కంటపడకు. మన మాంగళ్య తంతు తెగింది.

ఇందు—నే నెటు పోగలను? పెన్నిధికి చెడ్డాను పెని మిటికి చెడ్డాను-జాతినుండి వెలి-ఇక నా కెవరు దిక్కు?

పాత్రు—దిక్కు న న్నడుగుతూన్నావా? అగ్ని ఉంది, సముద్ర ముంది, హిమాలయపర్వతా లున్నవి, Tarai jungles ఉన్నవి; యాచకులు, బైరాగులు, సన్యాసులు; వీధి గాటకులు, భక్తసమాజములు, సత్రములు, దేవాలయములు-ఎన్నో జీవనాధారాలున్నవి-నీ కెందూ అడ్డుపడదు. బ్రతుకు తోపలు పదివేలున్నవి-ఇం దేది చూచుకొన్నా నా కభ్యంతరము లేదు... నేనూ పోతాను. నాకోసము సరక ద్వారాలన్నీ తీసిఉంటవి-కలకత్తాకి పోయి ఏదో society లో చేరుతాను-నాదారి నేను చూసుకొంటాను; నీపాట్లు నీవు పడు.

ఇందు—అయితే ఆ స్థికోసమా నన్ను పెళ్ళాడినావు?

పాత్రు—మరి దేనికోస మనుకొన్నావు? నా కొంగు బంగారమా, గృహాలక్షి, నాముద్దులమూటా! Non-trump nine! whiskeyless bottle! దయచూడు, సెలవిమ్ము: ఈపాపాత్మునిక విడిచిపో!

ఇందు—నన్న దిక్కులేనిదానిగా చేయకు-నీకు సకలోపచారాలు చేస్తాను. కూడు వండుతాను, గుడ్డ ఉతుకుతాను, వాకలి ఊడుస్తాను, అంట్లు తోముతాను-ఇం కేపని కావలెనంటే అది చేస్తాను. నీయింటి చాకిరీ అంతా చేస్తాను.

పాత్రు—ఓహోహోహో! నా కిల్లుంటే కదా చాకిరీ

చేస్తావు? కూడుంటే కదా నండిపెట్టుతావు? నాపని అంతా పూర్ణాన స్వార మయిందే! నావెంట పడితే నిష్ప్రయోజనము.

ఇందు—అన్నా! ఎట్టి దుర్గతిపా లైనానా! అయ్యో! పురుషు లెంత స్వార్థపరులు! మేము స్వతంత్రులము కాము, బలహీనులము, పిరికివారము; మగవాళ్ల నాశ్రయించి బ్రతుక వలెను, భరణ పోషణాదులకు వారే మాకు దిక్కు. పర తంత్రులమైన మమ్ము పెళ్ళియాడి ధనమార్జించవలెనని వారు కోరుతారు-చీఢీ-ఏమి మగతనము? మీ రెక్కడికి పోయినా నాలుగుకాసు లార్జించగలరు, మీ కెన్నో పనులు చేతనాను. ఉద్యోగము చేయగలరు, వర్తకము చేయగలరు, కూలిపని మీచేత నవును; మందులూ మాకులూ తయారు చేయ గలరు; దొంగతనమున మిన్నలు, లంచాలు తినగలరు-వీటి మూలముగా ధనమార్జించి అది చాలక మమ్ము చంపి ధనము చేకూర్చవలెనని కూడా మీ ఊహ ఏమీ చేతకాని మ మ్మేడ్పిస్తే మీకేమి గొప్ప? మాడసురు తగలి మీరు బాగు పడరు; మాజోలికి రాకండి, మీకు పదివేల దండాలు!

పాత్రు—అందుకే కదా నిన్ను వదిలివేస్తున్నాను. ఇదివరకే తప్పు చేసినాను, మించిపోయింది, ఇప్పుడు విచారించి ప్రయోజనము లేదు... ఇదిగో చెవులు నులుముకొంటున్నాను, చెంపలు వాయించుకొంటున్నాను-ఆడదానివలలో చిక్కిరాదు.

ఇందు—శుద్ధప్రేమ ప్రపంచమందే శూన్యము-ప్రేమ కోసము పెళ్ళిచేసుకోవడము పెద్దతప్పు

పాత్రు—నేను ప్రేమకోస మొకమానూ, పెన్నిధి కోస మొకమానూ పెళ్ళి చేసుకొన్నాను. రెండుసార్లు దగా పడ్డాను. కనుక logically పెళ్ళిచేసుకోవడమే పెద్దతప్పు అని సిద్ధాంతముచేసినాను. నడువు, మన మెవరి దారిని వారు పోవచ్చును.

—(నా లు గో రం గ ము)—

నవనాగర కార్యమహిళామండలి-సువే||, సుకే|| సభ చేరినారు.

సువే—విశ్వప్రయత్నము చేసి మగవాళ్ళని ధిక్కరించి వాళ్ళమాట పొల్లుచేసి, కొట్టినంత పని జరిపి స్వాతంత్ర్యము సంపాదించినామే కాని ఈ కొత్తబ్రతు కంతవాంఛనీయముగా లేదు-అన్నీ కష్టాలే.

సుకే—వద్దేనా మనకు దొరకకుండా ఉన్నంతకాలమే ఔత్సుక్యము, అది చేత జిక్కేసరికి ఇంతేనా అనిపిస్తుంది. అసడ్డ పుట్టుతుంది. క్రమేపి అసహ్యమవుతుంది !

సువే—అసడ్డ కాదు-ఈవిషయములో అశక్తత.

సుకే—అదే-అశక్తత చేతనే అసడ్డ ; కొంతకాలముకు వెగటూ పుట్టుతుంది-

సువే—ఈవిషయము మొదట తెలిసుంటే ఇంత వరకూ రానీయకపోదును.

సుకే—ఇంత విరతికి హేతు వేమి?

సువే—కొత్తబ్రతు కాసిస్తే మాకు కూటికే లోపము వస్తూన్నది. ఆదాయము తక్కువ, వ్యయము హెచ్చు. మన ముద్యోగము చేయలేము కదా? మగవాళ్ళు తెచ్చిన నాలుగు రాళ్ళూ మన విలాసములకే చాలకున్నవి-ప్రతివారూ చందాలకి ఇనాముకీ బయలు దేరుతూ న్నారు-మగవాళ్ళులంచాలకి చందాలకీ సొమ్మిస్తే వాళ్ళమీద మండిపడేవాళ్ళము-ఇప్పు డాముష్టిచిప్ప మనదాకాకూడా వచ్చింది - పాడుముండ public life లో ప్రవేశించినాము. వలపలా దాపలా వడ్డించ వలసి వస్తూంది. కట్టుకొన్న కాంతలము కదా అని మన వాళ్ళు మనము చెప్పినట్లు నడుస్తూన్నాము. పాత ఆదాయము కొత్తపోకడలకి సరిపోలేదు-ఖర్చు హెచ్చించినామే కాని కానిడబ్బు గడించలేకున్నాము-మునుపటిఖర్చులకే మప్పు తిప్పలా పడేవారము; ఇప్పుడు ఖర్చు హెచ్చింది, ప్రతినేలా అప్పు పెరిగిపోతూంది-ఇంక కొన్నాళ్ళిలా గుంటే ఇల్లూ వాకలీ తాకట్టు పెట్టుకోవాలి. మొదటికే మోసము వచ్చేట ట్లుంది-మనము తొక్కినది తప్పుదారి, ఎంతవేగిరము దీనిని విడుస్తే అంత శ్రేయము.

సుకే—నాకూ అలాగే తోస్తూన్నది.

సువే—నాకు డబ్బు ఎద్దడి లేనే లేదు. కాని నీకు లేని కొత్త కట్ట మొకటి నాకు ప్రాప్తించింది. దిక్కున్నా నా పిల్లలు దిక్కులేని దీనులలా గున్నారు - వాళ్ళకి కడుపు నిండా అన్నము పెట్టేదిక్కు లేదు - వంట వాళ్ళు ఏలాగోలాగు ముగించుకొని పరుగెత్తడానికే చూస్తారు కాని పని బాగుందో లేదో వాళ్ళ కేమి?... నేను చూసుకోవడానికి ఏమీ వ్యవధిలేదు. తల్లిదండ్రులున్నా సంతానము దిక్కులేని దైనది... ఇంతే కాదు, మొన్న కుర్రవాడికి కాస్త జ్వరము వచ్చేసరికి ఆ పాడుముండ బాపనక్క మజ్జిగ పోసి పొడిఅన్నము పెట్టి వాడు తినకుంటే నాలుగుకొట్టి బలవంతముగా కూరింది, దానివల్ల అజీర్ణముచేసి జ్వరము వదలక పట్టినట్లే ఉండిపోయింది. డాక్టరుగారి భార్యతో చెప్పేసరికి ఆతని నామె పంపింది. అతని ఫీజుక్రింద అరవైరూపాయలయింది. గొప్పవాళ్ళతో స్నేహము కొంప తీసింది. చినికిచినికి గాలివాస అన్నట్లు జ్వరము typhoid లోకి దింపింది. మాయింటివైద్యుడైతే మాకంత ఖర్చు లేకపోవును, జ్వరమూ హెచ్చకపోవును. Doctor గారి కేమీ చేతకాదు, ఆమాట చెప్పడు, మేము కబు రంపకపోయినా రెండుపూటలా వస్తూ తనకి రావలసిన ఫీజూ మావాడి జ్వరమూ హెచ్చు చేసినాడు. అంతలో తెలివితెచ్చుకొని మేమే రావద్దన్నాము. ఫీజు బాధ తగ్గింది కాని రోగము హెచ్చి పిల్లడు మరునాడే జారిపోయినాడు. ఇదంతా అపథ్యదోషము. జావ కాచి పెట్టు

మంటే పని హెచ్చుతుందని అన్న మే పెట్టి జాన పెట్టినానని చెప్పేది-పిల్లడు నాతో చెప్పలేక పోయినాడు-ఇంటివద్ద పిల్లడి కీలా గేమీ తో చకుండా ఉంటే Return tea party నే నివ్వవలసిందని నోటీసు! అమ్మలక్కలందరూ నాలుగుగంటలయ్యేసరికి బళ్ళతో సిద్ధము-పిల్లడినూట చెప్పితే వాళ్ళందరికీ disappointment అని ఊరకున్నాను. మా వారు treasury closing day కనుక రాత్రీదాకా రాలేదు-నలుగురూ రావడము మొదలుపెట్టగానే దాసిదాసిని పిల్లడిదగ్గ రుంచాను-ఆముండ వాడిని కనిపెట్టుకొని యుండక వచ్చిపోయేవాళ్ళని చూస్తూ బుగ్గమీద వేలు పెట్టుకొని మాదగ్గరే ఉండిపోయింది- పిల్లడిప్రాణ మెప్పుడు పోయిందో తెలియదు- రెండుమూడుమా ర్లడిగినాను, నిద్రపోతూన్నాడని చెప్పింది; ఎంత కసిరినావెళ్ళింది కాదు; party అంతముయినతరువాత పిల్లడిని చూతునా వట్టికొయ్య! కచేరికి కబురు పంపుదామంటే కిలక్టరుగారుతనిభీకి వచ్చినారని గుర్రపువాడిని లోనికి రానిచ్చినారు కారట-దాసిదాసిని బల్లలు, గిన్నెలు, పళ్ళెములు సర్దుమని చెప్పి పిల్లడిని పెట్టుకొని కూర్చున్నాను- రాత్రీ మేమిద్దరమూ తోడులేక గడుపవలసి వచ్చింది - మరునాడుచూసుకొనే సరికి రెండు వెండిగిన్నెలు, నాలుగు పళ్ళెములూకానరాలేదు- అవి ఎరువువస్తువులు, అచ్చుకొని తీరాలి-కొత్తపొంతవల్ల నాకు వచ్చిన లాభమిది. మునుపటిలా గైతే ఇందులో ఏదీ జరుగకపోవును.

(సుభాషిణీ సుహాసినిని వత్తును)

సుభా— ఏమే సువేషిణీ, కంట నీకు పెట్టుకొన్నావు? మానుమంటే మానవా? జన్మమున్నన్నాళ్లు విచారించడమే?

సుహా— అమ్మా! సువేషిణీ! ఎంతవడ్డీ ఏమిలాభము? పోయిన బాలు డిక రాజు. ఒక్క కొడుకన్నమాట నిజమే, అది మనవస్తువు కాదు. విచారించిన ప్రయోజనము లేదు. మనోవ్యాధి పెట్టుకోకు... ఊరకుండు!

సుకే— మీ రిద్ద రీలాకు వచ్చినా కేమి?

సుభా— చిన్న సలహా కావలసి నేను వచ్చినాను. సుహాసిని నడిగినాను, చెప్పలే నన్నది; దాని కొక బెంగ పట్టుకుంది, తెరిపీ తెన్నూ లేక దానితో తన్నుకొంటూ న్నది. మా యిద్దరికీ మతిపోయి నీ దగ్గరికి వచ్చినాము.

సుకే— నీ సలహా యేమి? దానిబెంగ ఏమి?

సుభా— నా ఉద్యోగములో చిన్న అవాంతరము వచ్చింది. ఆడదాన నని హెచ్.మి.స్ట్రెస్ పసి ప్రెసిడెంటుగా రిచ్చినారు. నా కేమీ office work తెలియదు. స్కూలు కిచ్చిన తెల్లగుడ్డ లెక్కప్రకారము మిగులలేకు ఇదివర కెప్పుడూ చూసుకోలేదట; Inspectress వస్తుందనినోటీసు వచ్చింది. ఇప్పుడు చూచేసరికి తక్కువ వచ్చింది. పోనీ కొనిపెట్టుదామంటే. అలాటి గుడ్డదొరక లేదు. పట్నమునుంచి తెప్పించడానికా వ్యవధిలేదు. అందరు masters మగవాళ్లు, నా కెలాగైనా చెడ్డపేరు రావలెనని కట్టుకట్టినారు, సలహా

చెప్పరు- ఇంకా ఏమేమి లోపాలున్నవో తెలియదు. ఇప్పుడే ఉద్యోగ మిచ్చినారు, ఇంతలోనే లోపమువస్తే చేతకాని దాననని suspend చేస్తారో, fine వేస్తారో తెలియదు, transfer నిజము! చెయిచూపించి జెష్ష అనిపించుకోవలసి వస్తుంది. రెండోది, మగవాళ్ళంతా కట్టుకట్టినారని చెప్పినానుకదా? వాళ్ళు నామాట కేదో అడ్డుకర్ర వేస్తునే ఉన్నారు. నే నావుకి పెట్టుతా నంటే వాళ్ళు కుక్కకి పెట్టు మంటారు. అన్నిటిలోనూ ఆరుమూడుగా నుంది. అహో రాత్రము లదిబెంగ కాదు- సుఖాన ఉన్న ప్రాణము దుఃఖములో పడ్డది- మావారి కీ ఉద్యోగము బొత్తిగా కిట్టదు, పైపెచ్చు ఈవ్యవహార మాయనచెవిని వేస్తే దెప్పిపొడుస్తారనే భయముచేత ఇంతవరకూ చెప్పలేదు. ఇప్పుడు చెప్పక తీరదు, ఏమంటే యాభైరూపాయీ లిస్తే ఇప్పుడు నాకేమీ మాట రాకుండా ఉంటుందని మా First assistant చెప్పినాడు. ఆత డొక్కడే నాబాగుకోరి అప్పుడప్పుడు Cash Book వ్రాయడము, పేపర్లు set చేసి దిద్దిపెట్టడము మొగలై నపనలు చేస్తూంటాడు-ఇప్పుడు సొమ్ము నాకెవ్వరిస్తారు? మావారితో చెప్పడము తప్పనిసరి అయింది. ఈగండము గడిచిపోతే ఉద్యోగము మానుకోవాలని ఉంది-నా కేమి సలహా యిస్తావో నీచే భారము.

సువే—ఉద్యోగము చెయ్యవద్దని నేను ముగట చెప్పలేదా? విన్నావా నా మాట?

సుభా — ఏమి చేయు మన్నావు? మావారి జీతము మా ఖర్చుకే చాలింది కాదు, అప్పు చేయక తీరింది కాదు, అప్పంటే ఆయన కుతభయము, నా కనలే కిట్టదు-అందు చేత ఉద్యోగము చేయక తప్పింది కాదు.

సుకే — ఉద్యోగముంటే స్వాతంత్ర్యమునకు వేరువిత్తు, తల అమ్ముకొన్నవాళ్ళ కన్నీ దండుగలే- ఒకరికి కాదు ఎందరికో ఒదిగి తిరుగవలెను. మగవాళ్ళతో వ్యవహారము కత్తి మీద సాము- మనసులో మాట చెప్పితే మర్యాద దక్కదు; చెప్పకపోతే చిక్కులలో పెట్టుతారు...నీ స్కూలులో వచ్చిన తవ్వాయికి మీ మేష్టరు చెప్పినదే సలహా. అప్పు చేయక తప్ప దంబున్నావు కనుక ఏదైనా వస్తువు తాకట్టు పెట్టి ఎక్కడైనా సొమ్ము తేవడమే మంచిది, నమ్మకమైనవారు దొరికితే ఇదే సలహా; లేనా అమ్మివేసి దండుగ పెట్టుకోవడ మన్నిటికన్న మంచిది.

సుభా — అన్నా! ఎంతగానూ పట్టించిరా దై వమా! ఇది వరకు మా సంసార మెంతో గుట్టుగా ఉండేది. దౌర్భాగ్యపు నాగరకత వచ్చినదగ్గిరనుంచి దారిద్ర్యము సంక్రమించింది, దానివెంటా దాస్యమూ, లేసపోస దండుగలూ, తగాదాలు; వీటితో ప్రాణము విసిగిపోయింది. మునుపటిరోజులే మంచివి- ఆలుమగల మెంతో అన్యోన్యముగా నుండేవాళ్ళము, ఇది వచ్చినప్పటినుండి మనోమనికితాలు ప్రారంభించి ఇద్దరమూ

బ్రహ్మచర్యము జనుపుతూన్నాము - పాడుచదువు నా కొంప తీసింది.

సుకే—జరిగినదానికి విచారించి ప్రయోజనము లేదు; రాతికింద చెయ్యి పడ్డది, నేర్పుతో శప్పించుకోవలెన; నలుగురూ వింటే నగుబాటుగనుక ధైర్యము వదలవద్దు- మన మగవాళ్ళందరూ ఒక విధముగా మంచివాళ్లే-ఎన్ని మాటలు మనమన్నా, ఎన్ని పనులు చేసినా, ఇంటినుండి గెంటలేదు. అదీమేలే. పైవా శ్చేన్నన కొన్నా మనవాళ్ళకి మనయెడల మనసు విరుగలేదు-ఇదే సుగుణము.

సుహా—నీమాట కడ్డు వచ్చినానని కోపపడకు-నేటి రోజున మావారికీ నాకూ పెద్ద తగాదా వచ్చింది-ఆయనన వలసిన మాటలన్నాడు, నేనూ ఊరకుండక నాకు తోచిన రీతిని నాలుగు దులిపినాను-అంతట ఆయనకి పట్టరాని కోపము వచ్చి, “మే మూరకున్నకొద్దీ మీ పెడసరము హెచ్చిపో తూంది-మాదగ్గిర నున్నంతకాల మీలాగే సాగుతుంది; ఇంటిలో నుంచక బైటికి గెంటినట్టే నా అన్నవాళ్లు లేక మీ రనాధ తాతారు, అప్పుడు మీపాట్లు కుక్కలైనా పడవు, మీ పాపమంతా పండి పదిపందిచేత చీఫీ అని పించుకొని దిక్కులేకుండా పోతారు సుమా” అని శతా యించినారు. నిజమే-ఇల్లులేని ఇల్లాలి పాట్లన్నీఅన్నీ అని చెప్పతరమా? అన్నంతపనీ చేస్తారేమో అని అడలు పుట్టింది- ఏమీ తోచదు-ఎప్పుడు తన్ని గెంటివేస్తారో? ఎవరు దిక్కు,

ఏమి దారి అని బెంగపెట్టుకొన్నాను; నా కేమి ఆలోచన చెప్పుతావో అని వచ్చినాను.

సుకే—ఆలోచన కేముంది? అంతవరకూ రానీయనే కూడదు-సువేషిణీ, నేను కూడా స్వానుభవముచేత ఇప్పుడే మనము కొత్తదారిని నడవడముమాసి వేతామని నిశ్చయించు కొన్నాను. నవనాగరకత మాకు కూడా నచ్చలేదు. ఎప్పుడు పాతదారిలో పడతామా అని చూస్తున్నాము.

సుభా—బాగుం దాలోచన-మన గౌరవ మాలా గైతేనే నిలబడుతుంది, లేకుంటే సగుబాటు సిద్ధమే. చేసే దేదో త్వరగా చేతాము, విలువచైతే విషమిస్తుందేమో?

సుభా—ఈ నాగరకత దొరసానులకే చెల్లుతుంది కాని మనకు సరిపడదు.

సుకే—ఆదర్శ మొకటి ఆచరణ మొకటి అయినట్లయితే ఇదే ప్రమాదము-మన ఆదర్శము స్వాతంత్ర్యము కనుకూలింపదు-న స్త్రీ స్వాతంత్ర్య మహాత్మి అని మన పూర్వులు శాసించినారు. పశ్చిమ దేశములందో మగవాళ్ళూ ఆడవాళ్ళూ సమానాదర్శములనే సాధిస్తారు, వారి సూచరణ అందు కనుకూలముగా నుంటుంది; మనకో, ఆదర్శ మొక తెన్ను ఆచరణ మొక తెన్ను; ఎద్దు ఎండకీ పోతు నీడకీ లాగితే బండి ఎటు కదులుతుంది?...ఇంతటితో చాలు నవనాగరకత-నేడు మన మగలకో “మేము పాతరీతినీ మెలగుతాము, కొత్త రీతి మాకు సరిపడలేదు మానుకొంటా” మంటే వాళ్ళూ

సంతోషిస్తారు, మనబెంగా తీరిపోతుంది. తక్కినసంగతులు తావీమీద మాట్లాడుకొందాము.

సుభా—నాకు తొందరగా నుంది, నేటిరాత్రి మా వారితో నా కష్టాలన్నీ చెప్పుకొంటాను.

సుహా—నేనూ అలాగే చేస్తాను-ఆలస్యము చేస్తే కొంప మునుగుతుంది.

. సుకే—బాగానే ఉంది కాని పలచన చేస్తా రేమో అని భయముగా నుంది. బెట్టుగానే ఉంటే బాగుండును; పరిస్థితులు ప్రతికూలించినవి. మార్గాంతరము లేదు. (పోవుదురు)

—(ఐ దో రంగము)—

పాత్రుడూ సుబ్బయ్య.

పాత్రు—అయ్యా! నేను కొన్ని తెలివితక్కువపనులు చేసినాను-ప్రాయశ్చిత్తము చేసుకొంటే అవి తుడుచుకొని పోతవా?

సుబ్బ—సందేహ మేమి? పాపహరణమే ప్రాయశ్చిత్తానికి పర మోపయోగము, మహాపాతకాలనే హరిస్తుంది ...“ప్రాయో నామ తపః ప్రోక్తం, చిత్తం నిశ్చయ ముచ్యతే” అన్నారు- నిశ్చయముగా తపస్సుచేత నేవేవి సిద్ధి

స్తవో అవన్నీ దీనివల్ల చేకూరుతవి. మీ విషయమున ప్రత్యేకముగా కారిక ఉంది—

అభోజ్యానిచ యో భుంక్తే పేయాని చ యః పిభేత్
తస్య కుర్యాత్ క్షురం క్షీప్రం భక్షణం గోమయంతథా
దక్షిణాన్ బ్రాహ్మణేభ్యస్తు దానం పండితవర్యయోః॥

ఈ విధముగా ప్రాచుశ్చిత్తము ముగిస్తే పాపనిర్మూలన మవుతుంది.

పాత్రు—ఏమేమి సామగ్రి సిద్ధము చేయ్యవలెనో చెప్పండి.

సుబ్బ—ఎంతో తంతు లేదు. ధనలుబ్ధులైన వైదిక ఛాందసులు దానాలని, హోమాలని చెప్పి సాధ్యమయినంత సొమ్ము పిండుతారు. అ దంతా వట్టి భేషజము అమాయికులైన ప్రజలను నానాబాధలపాలు చేస్తారు. నే సంతా సూక్ష్మములో తేల్చి వేస్తాను. నలుగురికి నాలుగు కాను లిస్తే సరి. “మూర్ధం ముండేత్, తక్రం వర్షేత్” — అనగా కొంచెము క్షురసంస్కారము చేసుకొని, చల్ల చిలికి తే సరి; ఆపైని “గోమయం భక్షేత్” — గోమయం నేవించాలి. అంతతో సమాప్తి, చూశారా? ఎంత సంగ్రహపరచినానో? చాదస్త మంటే నాకు పడదు. సూక్ష్మములో మోక్షము సిద్ధించేలాగు చేస్తాను.

పాత్రు—గోమయం నేవించడమంటే ఏమి?

సుబ్బ—గోమయ మంటే ఆవు పేడ.

పాత్రు—దానితో నేమి చేస్తారు?

సుబ్బ—అది లోపలికి పుచ్చుకోవాలి.

పాత్రు—చీఢీ! అది తగ్గించలేరా?

సుబ్బ—తినరాని పదార్థాలు తిన్నారు, తాగరాని పదార్థాలు తాగినారు. ఆ కల్మషము పోయే మార్గమ దొక్కటే, వేరు సాధన ముంటే మాని యుండును, మీరు చెప్పనక్కర లేదు.

పాత్రు—అంతకన్న షీ కాయపచ్చణో, ఆమిదమో పుచ్చుకొంటే నాలుగు విరేచనా లవుతవి, కల్మష మంతా పైకిపోదా?

సుబ్బ—ఆపని కావలిస్తే తరువాత చేయవచ్చును, గోమయము మాత్రము తప్పదు. “పాపాపనోదనిపుణం గోమయం పంచితం తథా” అని ధర్మశాస్త్రము సేవించడ మంటే ఎంతోనా? ఉసిరిక కాయంత అని చెప్పుతారు కాని నేను మాత్రము కుంకుడుకాయంతే నిర్ణయించినాను. మీ విషయములో మాత్ర తగ్గిస్తాను, పెసరగింజంత సేపిస్తే సరి. ఆత్యవసరము గనుక ఇంతదూరము చెప్పుతూన్నాను.

పాత్రు—ఆవగింజంత అందుకూ, ఏదో సంస్కారము కోసము కదా మీ పట్టు-మాత్రనిర్ణయ మెందుకు? మీరు పట్టు సడలించండి.

సుబ్బ—అలాగే కానీయండి.

పాత్రు—మీ చేతిలో చిక్కినాను, మీ చిత్తము వచ్చినట్లు చేయండి-త్వరగా మాత్రము కానీయండి.

సుబ్బ—ఆరో చెవి నినకుండా కార్యము నడిపిస్తాను. నాకు సెలవా మరి? ప్రశ్నీదీ మీ యిష్టముచొప్పునే నడుపుతాను. “యథాశక్తి” అని శాస్త్రమే ఉన్నది. తిరిగీ దర్శనము చేసుకొంటాను. (వెళ్ళును)

పాత్రు—దీనితో వీడ వదలుతుంది, ప్రాయశ్చిత్తమయితేనేకాని బ్రతుకలేను. దొరల ఆచారాలు మనదేశానికి సరిపడవు, తెల్లవాళ్ళ వేషము నల్లవాళ్ళకు సరిగా అమరదు; ఆశిండి యిక్కడ రుచించదు. మొనట రెండు దేశాలకీ సాన్మశ్యమే లేదు. ఆవ్యవహారా లిక్కడ రాణించవు. వృథాధనవ్యవహారము, సుఖము సున్న...అప్పడూ హుక్కా తయారు చెయ్యి. (వాడు వచ్చును)

అప్ప—చి త్తము.

పాత్రు—ఏమి నౌఖర్లు! తిట్టి తన్నీ పనిచేయించుకోవచ్చును. వాళ్లేమసరు. పూర్వపు నౌకర్లు చాకర్లున్నా ఇంటిలోవాళ్ళలాగే మెలగేవారు, యజమానులు కూడా వాళ్ళని బాగా కౌరవిస్తూ ఉండేవారు. ఇప్పుడు కుక్కపిల్లలిని ఎత్తుకొని ముద్దులాడుతారు కాని కూలివాళ్ళని మంచి మాటేనా ఆడరు. పూర్వము నౌకర్లను వావి వరుస పెట్టి పిలిచేవారు. రెండుమూడు తరాలదాకా యజమానులని వాళ్ళు కనిపెట్టుకొని యుండేవారు. దొంగతనమూ

మోసమూ ఎరుగకుండా ఉండేవారు. ఇప్పుడో రోజు కో నాఖరు (అప్పడు హుక్కా తేచ్చును)

పాత్రు—తెచ్చినావా? అక్కడుంచు బాబూ! (హుక్కాపీల్చి) హుక్కా పీలుస్తే ఉత్సాహము హెచ్చుతుంది. మనవాళ్ళ ఆచారాలు మంచివి. నిమ్మకాయంత గుడాకుతో నిలువెల్ల పొగ. పదికానులు ఖర్చుపెట్టితే పది మందికి చాలును. బాబో! దొరలచుట్టలు ఒక్కొక్కటి పావలా, పదితులాల బరువు, పెదవులు లాగుతవి. ఇంతా చేస్తే కంపు. అదేనా ఒక్కడే కాల్యవలెను, ఒక్కసారితో తీరదు. ధనములేని ఈదేశములో దొరల్లా గుండలేము... కుర్చీలు, టేబిల్సు, cupboards, cabinets, curtains, ఎంత పటాటోపము! పయినాలేనివాళ్ళ కిది పడనే పడదు. మనబుఱులు ఎంత మంచి సదుపాయాలు చేసినారు! ఒక్క చాపమీద ఎందరో కూర్చుండవచ్చు, పడుక్కోవచ్చు; ఒక్క కంబళీ ఎందరో కప్పుకోవచ్చు... దుస్తు లెంతసంక్షేపించినారు! కట్టుకొనేటందుకు పంచ, కప్పుకొనేటందుకు కందువా-పంట్లాము, కోటు, కమీజు వీటికన్న ఆ రెండూ ఎంత చవక! ఎంత సౌఖ్యము! కాళ్ళు ముడుచుకో వచ్చును, చాపుకో వచ్చును. జోళ్ళకిబదులు చెప్పలు! ఎంత సుఖం!... దొరలా గుంటే రోజూ క్షనరము చేసుకోవాలి, చాకలిచేత బట్టలుతికించుకోవాలి. పిల్లలుంటే ఖర్చు అపరిమితము. wet nurse; dry nurse, Ayah—ఇంకా push push

పాడరు, toys--ఎంత కమాటము! ధనముతో పులిసిఉన్న
 వాళ్ళు తట్టుకోగల రేమో కాని దరిదులు తల్లడపడక
 తప్పదు- నాబోటివాళ్ళు నానాపాట్లూ పడవలెను. ఈ దేశ
 స్థుల కిక్కడి ఆచారాలే తగియున్నవి, విదేశపుపోకడలు విష
 మిస్తవి. ఎక్కడివాళ్ళక్కడికి తగియుండవలెను. “స్వధర్మే
 నిధనం శ్రేయః, పరధర్మో భయానహః” తెలివితక్కువచేత
 తప్పతోవ తొక్కితే దండన తప్పదు. నేనే తార్కాణము.
 పాతపోకడలే పరమసుఖదాయకములు. (తెరదిగును)

సంపూర్ణము

